

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

M. Tvllii Ciceronis Orationvm Pars ...

Cicero, Marcus Tullius

Coloniae Agrippinae, 1629

Pro domo sva ad pontifices

[urn:nbn:de:bsz:31-116557](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-116557)

PRO DOMO SVA AD PONT.

accersierit populus R. reuocarit, resp. implorarit, Italia cuncta penè suis humeris reportarit, non committam P. C. vt cum ea mihi sint restituta, que in potestate mea non fuerunt, ea non habeam, qua ipse prestare possim, praesertim cum illa amissa recuperarim, virtutem & fidem nunquam amiserim.

PRO DOMO SVA
AD PONTIFICES.

ORATIO XXIX.

Vm multa diuinitus, Pontifices, à maioribus nostris inuenta, atq; instituta sunt, tum nihil praclarior, quam quod vos eosdem & religionibus deorum immortalium, & summa reip. praesse voluerunt: vt amplissimi, & clarissimi ciues reip. benè gerendo, Pontifices religiones sapienter interpretando, reip. conseruarèt, quod si villo tempore magna causa in sacerdotum populi R. iudicio, ac potestate versata est, hac profectò tanta est, vt omnis reip. dignitas, omnium ciuium salus, vita, libertas, aera, foci, dij penates, bona, fortuna, domicilia, vestra sapientia, fidei, potestatiq; commissa creditaq; esse videantur. * vobis hodierno die constituendum est, vtrum posthac amètes ac perditos magistratus improborum ac scele-

ORATIO

Sceleratorum civium praesidio nudare, an etiam de-
 orum immortalium religione armare malitis. nam
 si illa labe, ac flamma rei. suum illum pestiferum,
 & funestum tribunatum, quem aequitate humana
 tueri non potest, diuina religione defenderit, alia ce-
 remonia nobis erunt, alij antistites deorum immor-
 talium, alij interpretes religionum requirendi: sin
 autem vestra auctoritate, sapientiaq; pontifices, ea,
 qua furore improborum in rep. ab alijs oppressa, ab
 alijs deserta, ab alijs prodita gesta sunt, rescindun-
 tur: erit caussa, qua consilium maiorum in am-
 plissimi viris ad sacerdotia deligendis iure ac meri-
 to laudare possumus. * sed quoniam ille demens, si
 3 ea, qua ego per hos dies in senatu de rep. sensi, vitu-
 perasset, aliquem se aditum ad aures vestras esse ha-
 biturum putauit: omittam ordinem dicendi meum:
 respondebo hominis furiosi, non orationi, qua ille vi-
 non potest, sed conuicio, cuius exercitationem cum
 intolerabili perulantia, tum etiam diuturna impu-
 nitate muniuit. Ac primum illud à te homine vesa-
 no ac furioso, requiro, qua te tanta poena tuorum
 scelerum flagitiorumq; vexet, vt hos tales viros, qui
 non solum consilij sui, sed etiam specie ipsa digni-
 tatem rei. sustinent, quod ego in sententia dicenda
 salutem civium cum honore Cn. Pompeij coniun-
 xerim, mihi esse iratos, & aliud de summa hoc tem-
 pore religione sensuros, ac me absente senserint, ar-
 bitrè? * Fuisi tu, inquit, apud pontifices superior:
 4 sed iam, quoniam te ad populum contulisti, sis infe-
 rior, necesse est. Irane verò? quod in imperio a multi-
 tudine

PRO DOMO SVA AD PONT.

rudine est viciosissimum, varietas, & inconstantia,
 & crebra tanquam tempestatum, sic sententiarum
 commutatio: hoc tu ad hos transferas? quos ab inco-
 stantia grauitas, à libidinosa sententia certum &
 definitum ius religionum, vetustas exemplorum, au-
 doris literarum, monumentorumq. deterret? Tū-
 ne es iste, inquit, quo senatum carere non potui? quem
 boni luxerunt? quem resp. desiderauit? quo restituto,
 senatus auctoritatem restitutam putabamus, quam
 primū adueniens prodidisti? Nondum de mea sen-
 tentia dico: impudentia primū respondebo tua.
 Hunc igitur, funesta reip. pestis, hunc tu ciuem ferro
 & armis, & exercitus terrore, & consulum scelere,
 & audacissimorum hominum minis, seruorum de-
 lectu, obfessione templorum, occupatione fori, op-
 pressionē curia, domo & patria, ne cum improbi bo-
 ni ferro dimicarent, cedere curasti, quem à senatu,
 quem à bonis omnib. quem à cuncta Italia deside-
 ratum, accersitum, reuocatum, conseruanda reip.
 caussa confiteris? At enim in senatum venire, in
 Capitolium intrare turbulento illo die non debuisti.
 * Ego verò neque veni, & domi me tenui, quandiu
 turbulentum tempus fuit, cum seruos tuos, à te
 iam pridem ad bonorum cadem paratos, cum illa
 tua conscleratorum ac perditorum manu arma-
 tos in Capitolium tecum venisse constabat. quidd
 cum mihi nunciaretur, scio me domi mansisse, & ti-
 bi, & gladiatoribus tuis instauranda cadis porista-
 tem non fecisse. posteaquam mihi nunciatum est, po-
 pulum R. in Capitolium propter metum atque ino-
 piam

ORATIO

piam rei frumentaria conuenisse, ministros au-
 tem scelerum tuorum perterritos, partim amissis
 gladijs, partim ereptis, diffugisse: veni non solum sine
 ullis copijs, ac manu, verum etiam cum paucis ami-
 cis. * an ego, cum P. Lentulus consul, optime de me, &
 7 de rep. meritis, cum Q. Metellus, qui, cum meus mi-
 nicus esset, frater tuus, & dissensionis nostra, & pre-
 cibus tuis salutem ac dignitatem meam praestisset,
 me arcesserent in senatum: cum tanta multitudo ci-
 uium, tum recenti officio suo, me ad referendam gratiam
 nominatim vocarent, non venirem? cum praesertim
 te iam illinc cum tua fugitiuorum manu discessisse
 constaret. Hic tu me etiam custodem defensorumq;
 Capitolij, templorumq;, omnium hostem Capitoli-
 num appellare ausus es? quod, cum in Capitolio se-
 natum duo consules haberent, eod venirem. virumne
 est tempus aliquod, quo in senatum venisse turpe sit:
 an res illa talis erat, de qua agebatur, ut rem ipsam
 repudiare, & eos, qui agebant, condemnare debe-
 8 rem? * primum dico senatoris esse boni, semper in se-
 natum venire: nec cum ijs sentio, qui statuant minus
 bonis temporibus in senatum ipsi non venire; non
 intelligentes hanc suam nimiam perseverantiam ve-
 bementer ijs, quorum animum offendere voluerunt,
 gratam & iucundam fuisse. At enim nonnulli pro-
 pter timorem, quod se in senatu tuto non esse arbi-
 trabantur, discesserunt. non reprehendo, nec quero;
 fueritne aliquid pertimescendum: puto, arbitrio suo
 queng, timere oportere. cur ego non timuerim qua-
 9 rum? quia te illic abesse constabat. cur, cum viri boni
 non

PRO DOMO
 timore arret,
 an ijs sentio,
 non in curia at e
 fuerit, & reli e
 ab rui necesse et
 per mesere. * de
 noa duos consule
 o potissimum dant
 tum est, ne ego t
 norum, damnat
 rum etiam delict
 conseruando vel
 lodos ferre oport
 potissimum per
 vestitum consili
 nam dixi praesert
 nistrum aut e
 riebue diebus ag
 senatus frequen
 est: ut neq, alate
 si quod in senat
 xerit, quam om
 berum senatus
 it, si timuisse ve
 timuisse eos, qui
 tum abfuerunt,
 adesse, ceptu
 ab uocato senat
 sa senentia, que
 autem quid rep

PRO DOMO SVA AD PONT.

nonnulli putarint, tunc se in senatu esse non posse, ego non idē senserim? cur cum ego me existimarem tunc omnino in ciuitate esse non posse, illi non ita m? an alijs licet, & recte licet, in meo metu sibi nihil timere: mihi vni necesse erit & meam & aliorum vicem pertimescere. * An, quia non condemnaui sententia mea duos consules, sum reprehendendus? eos igitur eo potissimum damnare debui. quorum lege perfectum est, ne ego indemnatus, atque optime de re. meritis, damnatorum penam sustinerem? quorum etiam delicta, propter eorum egregiam in me conseruando voluntatem, non modò me, sed omnes bonos ferre oporteret, eorum optimum consilium ego potissimum per eos in meam pristinam dignitatem restitutus consilio repudiarem meo? At quam sententiam dixi? primùm eam, quã populi sermo in ammis nostrã iam antè defixerat: deinde eam qua erat superioribus diebus agitata in senatu: deinde eam, quam senatus frequens tum, cum mihi est assensus, secutus est: vt neq; allata sit, à me res inopinata ac recēs, nec, si quod in sententia vitium est, magis sit eius, qui dixerit, quàm omnium, qui probarint. * At enim liberum senatus iudicium propter metum non fuit. si timuisse eos facis, qui discesserunt: concede, non timuisse eos, qui remanserunt. sin autem sine ijs qui tum abfuerunt, nihil discerni liberè potui: cū omnes adessent, captum est referri de indicendo S. C. ab vniuerso senatu reclamatum est: sed quaro, in ipsa sententia, quoniam princeps ego sum eius, atque auctor, quid reprehendatur, vtrum causa capiendi non

non

ORATIO.

noui consilij non fuit, an mea partes in ea causa non
 precipua fuerunt? alio potius confugendum fuit? qua
 vis, qua causa maior esse, quam fames po-
 tuit? quam seditio? quam consilia tua tuorum?
 qui facultate oblata ad imperitorum animos inci-
 tandos, renouaturum te tua illa funesta latrocinia
 11 ob annona causam putarunt. * frumentum provin-
 cie partim non habebant, partim in alias terras cre-
 do propter varietatem venditorum, miserant: par-
 tim, quo gratus esset tum, cum in ipsa fama subue-
 nissent, custodijs suis clausum continebant, ut subito
 nouum mitterent: res erat non in opinione dubia,
 sed in presenti, atque ante oculos propositio periculo:
 neque id coniectura prospiciebamus, sed iam experti
 videbamus: nam cum ingravesceret annona, ut iam
 plane inopia, ac fames, non caritas, timeretur, con-
 cursum est ad templum Concordiae factus, senatum il-
 luc vocante Metello consule, qui si verus fuit ex dolo-
 re hominum, & fame: certe consules causam sus-
 cipere, certe senatus aliquid consilij capere potuit. sin
 in causa fuit annona, seditionis quidem stimulator
 & concitator tu fuisti: nonne id agendum nobis om-
 12 nibus fuit, ut materiam subtraheremus furori tuo? *
 quid? si utrunque fuit, & ut fames stimularer homi-
 nes, & ut tu in hoc viderer tanquam vnguis existeres?
 nonne fuit eò maior adhibenda medicina, qua &
 illud natium, & hoc delectum malum sanare pos-
 set? erat igitur & presens caritas, & futura fames:
 inde saxis facta lapidatio est: si ex dolore plebeo, nul-
 lù incitante, magnum malum: si P. Clodij impulsu,
 vsi-

PRO DOMO

non homine f
 nista, que
 con- parati
 con- pla
 fienatu fiden
 fuffultu aem
 numentaria, vt
 nem, sed vt
 linc iftum och
 fuisse ad mien
 fpeciem, nisi
 Metello fratre
 ti. A quibus ille se
 esse dixit L. Ser
 est ille Lollim?
 est, qui te tribu
 Pompeium inter
 que armiger Cat
 seditionu, concit
 uariaram, pericu
 fign curia. In
 annona caritate
 rones, Incipiet
 ritorum, repenti
 falsus esse in ocu
 decuratio: ac de
 nome p. roudend
 mater. Sedition
 fuit igitur causa
 fuer tantu parte t

PRO DOMO SVA AD PONT.

vſitatum hominis facinoroſi ſcelus: ſi virumque, vt
 res eſſet ea, qua ſua ſponte multitudinis animos in-
 citaret, & parati atque armati ſeditionis duces: vi-
 detur ne ipſa reſſ. & conſulis auxilium imploraſſe,
 & ſenatus fidem? atque virumque fuiſſe perſpicuum
 eſt, difficultatem annonæ, ſummanq; inopiam rei
 frumentaria, vt homines non iam diuturnam cari-
 tatem, ſed vt ſamem planè timerent, nemo negat.
 hunc iſtum ocij & pacis hoſtem, cauſam arrepturum
 fuiſſe ad incendia, cædes, rapinæ, nolo pontifices ſu-
 ſpicemini, niſi videritis. * qui ſunt homines à Q. 13
 Metello fratre conſule in ſenatu palam nomina-
 ti, à quibus ille ſe lapidibus appetitum & percuſſum
 eſſe dixit? L. Sergium, & M. Lollium nominauit. quis
 eſt ille Lollius? qui ſine ferro ne nunc quidem recum
 eſt, qui te tribuno pleb. nihil de me dicam, ſed qui Cn.
 Pompeium interficiendum depoposcit. quis eſt Ser-
 gius? armiger Catilinae, ſtipator tui corporis, ſignifer
 ſeditionis, concitator tabernariorum, damnatus ini-
 iuriarum, percuſſor, lapidator, fori depopulator, ob-
 ſeſſor curiæ. hiſ atque huiusmodi ducibus, cum tu in
 annonæ caritate, in cōſules, in ſenatum, in bona for-
 tunæq; locupletum, per cauſam inopum, atq; impe-
 ritorum, repentinos impetus comparares: cum tibi
 ſalus eſſe in ocio nulla poſſet, cum deſperatū ducibus,
 decuratos ac deſcriptos haberes exercitus perditorū:
 nonne? quidendum ſenatu ſuit, ne in hanc tantam
 mater^{ti} ſeditionis iſta funeſta fax adhareſceret?
 fuit igitur cauſa capiendi noui conſilij. * videre nūc, 14
 fuerint ne partes mea penè præcipua. Quem tum Ser-

H b

gius

ORATIO

gius ille tuus: quem Lollius, quem cetera pestes in lapidatione illa nominabant? quem annonam praestare oportere dicebant? nonne me? quid puerorum illa concursatio nocturna? num à te ipso instituta, à me frumentum flagitabant? quasi verò ego aut rei frumentaria praesuissem, aut compressum aliquod frumentum tenerem, aut in isto genere omnino quicquam aut curatione, aut potestate valuisssem, sed homo ad eadem imminens meum nomen operis ediderat, imperitis iniecerat. cum de mea dignitate in templo Iouis Optimi Maximi senatus frequentissimus, vno isto dissimiente, decreuisset, subito illo ipso die carissimam annonam nec opinata utilitas concorsuta est. * erant, qui deos immortales (id quod ego sentio) numine suo reditum meum: dicerent comprobasse, nonnulli autem illam rem ad illam rationem, coniecturamq, reuocabant: qui, quod in meo reditu spes oçij, & concordia sita videbatur, in discessu autem quotidianus seditionis timor, iam penè belli depulso metu, commutatam esse annonam dicebant: quia quia rursus in meo reditu facta erat durior, à me, cuius aduentu fore utilitatem boni viri dicebant, annona flagitabatur. ego denique non solum ab operis tuis, impulsu tuo, nominabar, sed etiam depulsis ac dissipatis tuis copijs, à populo R. vniuerso, qui tum in Capitolium conuenerat, cum illo die minus valerem, nominatim in senatum vocabar. * veni expectatus: multis sententijs iam dictis, rogatus sum sententiam: dixi reip. saluberrimam, ac mihi necessariam: petebatur à me frumenti copia, annona vi-

PRO DOMO SVA AD PONT.

na vilitas, quasi possem aliquid in ea re gerenda, non
 habebatur. flagitabar bonorum expostulatione: im-
 proborum conuicia sustinere non poteram. delegaui
 amico locupletiori: non quod illi ita de me merito onus
 illud imponerem (succubissem enim potius ipse) sed
 quia videbam id, quod omnes, quod nos de Cn. Pom-
 peio polliceremur, id illum fide, consilio, virtute, au-
 thoritate, felicitate denique sua facillimè perfectu-
 rum, * itaque siue hunc dū immortales fructum mei¹⁷
 reditū pop. R. tribuunt, vi, quemadmodum discessu
 meo frugum inopia, fames, vastitas, caedes, incendia,
 rapina, scelerum impunitas, fuga, formido, discor-
 dia fuisset: sic reditu meo vbertas agroū, frugū co-
 pia, spes ocy, tranquillitas animorum, iudicia, leges,
 concordia populi, senatus auctoritas mecum simul re-
 ducta videantur, siue egomet aliquid aduentu meo,
 consilio, auctoritate, diligentia pro tanto beneficio
 populo R. praestare debui: praesto, promitto, spondeo:
 nihil dico amplius: hoc quod satis est huic tempori,
 dico, remp. annona nomine in id discrimen, quo vo-
 cabatur, non esse venturam. * num igitur in hoc offi-¹⁸
 cio, quod fuit praecipue meum, sententia mea repre-
 henditur? rem maximam eripui a peste (summi peri-
 culi, non solum eam, sed etiam vos à cade, incendijs,
 vastitate, nemo negat: cum ad causā caritatis acce-
 deret iste speculator cōmunium miserarū, qui sem-
 per in reip. malis, scelere sui facies inflāmarit, negat
 oportuisse quicquam vni extra ordinem decerni non
 iam tibi sic respondebo, vi ceteris: Cn. Pompeio plu-
 rima, periculosissima, maxima terra marique bella

ORATIO

extra ordinem esse commissā: quarum rerum si quæ
 p̄nitent, cum victoria populi R. p̄nitere necesse est.
 19 non ita tecum ago. * cum h̄s hæc à me haberi oratio
 potest, qui ita disputant, se, si qua res ad vnum de-
 ferenda sit, ad Cn. Pompeium delaturos potissimum;
 sed se extra ordinem nihil cuiquam dare: cum Pom-
 peio datum sit, id se pro dignitate hominū ornare, ac
 trueri solere. horum ego sententiam ne laudem, im-
 pediri Cn. Pompeij triumphis: quibus ille, cum esset
 extra ordinem ad patriam defendendam vocatus,
 auxit nomen populi Rom. imperiumq̄, honestavit.
 constantiam probo, qua mihi quoque vrendum fu-
 it: quo ille auctore extra ordinem bellum cum Mi-
 20 thridate Tigraneq̄, gessit. * sed cum illū tamen pos-
 sum aliquid disputare: tua verò qua tanta impu-
 dentia est, vt audeas dicere, extra ordinem dari ni-
 hil cuiquam oportere? qui cum lege nefaria Ptole-
 meum regem Cypri fratrem regis Alexandrini, eor-
 dem iure regnantem, causa incognita, publicasses,
 populūq̄, Rom. scelere obligasses, cum in eius regnū,
 bona, fortunas, latrocinium huius imperij immisisses,
 cuius cum patre, auo, maioribus, societas nobis, & a-
 micitia fuisset: huius pecunia deportanda, & si quis
 suum ius defenderet bello gerendo M. Catonem pra-
 21 fecisti. * dices, quem virum? sanctissimum, pruden-
 tissimum, fortissimum, amicissimum reip. virtute,
 consilio, ratione vita mirabili ad laudem, &
 propè singulari: sed quid ad te, quid negas esse iuris
 quenquam vlli rei extra ordinem praefici? atque in
 hoc solūm inconstantiam redarguo tuam, qui in
 ipsa

PRO DOMO SUA AD PONT.

ipso Catone, quem tu non pro illius dignitate pro-
 auxeras, sed pro tuo scelere subduxeras, quem tuis
 Sergijs, Lollijs, Titijs, ceterisq; cadis & incendiis
 ducibus obieceras, quem carnificem civium, quem
 indemnatorum necis principem, quem crudelitatis
 auctorem fuisse dixeras, ad hunc honorem & im-
 perium extra ordinem nominatim rogatione tua
 detulisti, & tanta fuisti intemperantia, ut illius tui
 sceleris rationem occultare non posses: * literas in²²
 concione recitasti, quas tibi C. Casare missas dice-
 res. CAESAR PVLCRO. cum etiam es argumen-
 tatus, amoris esse hoc signum, cum nominibus tantum
 veretur, neque adscriberet, pro consule, aut tribuno
 pleb. deinde gratulari, quod idem in posterum M. Ca-
 tonem tribunatu tuo remouisses, quod idem in
 posterum extraordinarijs potestatibus libertatem
 ademisses, quas aut nunquam tibi ille literas misit;
 aut, si misit, in concione recitari noluit: aut, si ille
 misit, siue tu finxisti, certe consilium tuum de Ca-
 tonis honore illarum literarum recitatione patefa-
 ctum est. sed omitto Catonem, cuius eximia virtus, di-
 gnitas, & in eo negotio, quod gessit, fides & continen-
 tia tegere videntur improbitatem & legi, & actio-
 nis tua. * quis provinciam homini post homines na-²³
 tos turpissimo, sceleratissimo, contaminatissimo, quis
 illam opimam fertilemque Syriam, quae bellum pacatissimis
 gentibus, quae pecuniam ad emendos agros constitu-
 tam, ereptam vi ex Caesaris rebus actis, quis imperium
 infinitum dedit? cum quidem cum Sicilia dedit, ex-
 mutasti pacationem, & Siciliam ad praetorem in²⁴ ex-

ORATIO

tra ordinem transtulisti. Gabinio, pretio amplificato, Syriam nominatim dedisti, quid homini teterrimo, crudelissimo, fallacissimo, omnium scelerum libidinunq; maculis rotatissimo, L. Pisoni, nomine, nominatim populos liberos, multis S. C. etiam recenti lege generi ipsius libertos, vincos, & constitutos tradidisti? rōne, cum ab eo merces tui beneficij, pretiumq; provincia meo sanguine tibi esset per solutum, tamen ararium cum eo partitus es? itāne verò? tu provincias consulares, quas C. Gracchus, qui vnus maximè popularis fuit, non modò non abstulit à senatu, sed etiam, vt necesse esset quotannis constitui, per senatum decreta lege sanxit, eas lege Sempronia per senatum decretas, rescidisti? extra ordinem sine sorte, nominatim dedisti, non consulibus, sed reip. pestibus: nos, quodd nominatim rei maxima penè iam desperata summum virum, sapè ad extrema reip. discrimina delectum, praefecimus, à te reprehendemur? quid tandè, si, quatum in illis reip. tenebris, cacuq; nubibus, & procellis, cum senatum à gubernaculis deiecisses, populum è nauì exturbasses, ipse archipirata cum grege praedonum impurissimo plenissimis velis nauigares, si, qua tum promulgasti, constituisti, promisisti, vendidisti, perficere potuisses: qui locus in orbe terrarum vacuus extraordinarijs

25 fascibus atque imperio Clodiano fuisset? sed excitatus aliquando Cn. Pompey, (dicam ipso audiente, quod sensi & sentio, quoquo animo me auditurus est) excitatus, inquam, aliquando Cn. Pompey nimium diu reconditus, & penitus abstrusus animi dolor,

IN DOMO

inuenit solus
 adhibet ar
 itas, & profusa
 ordie rei frume
 traluloni spica
 cum homini egent
 vicia, scio tui lan
 rem tuam a te ab
 & publicum, emen
 tus manipes, em
 didisti, qua ex re
 popa: impendebat
 imminuebat tam
 queritur etiam
 Sex. Clodij rem
 in periculo,
 que sepe se & se
 namiser. extra
 quid? de me quod
 la, seruuca, p
 se conu, quem ad
 iudicatur, cons
 tute ipse consier
 seti quidem, lic
 pmissum,
 mhu, tatum Ital
 tag, rep, mili pop
 te, temporibus rei
 populi d. sentent
 tia si Cn. Pompe

PRO DOMO SVA AD PONT.

dolor subuenit subitò reip. ciuitatemq; fractā malū,
 mutam, debilitatam, abiectam metu, ad aliquam spē
 libertatis, & pristina dignitatis erexit. hic vir ex-
 tra ordinē rei frumentariæ præficiendus nō fuit? scili-
 cet tu belluoni spurcissimo, prægustatori libidinum tu-
 arum homini egentissimo, & facinorosissimo, Sex.
 Clodio, socio tui sanguinis, quia sua lingua etiā soro-
 rem tuam à te abalienauit, qui frumentum priuatū
 & publicum, omnes prouincias frumentarias, om-
 nes mancipēs, omnes horreorum clauēs legerua tra-
 didisti, qua ex re primum caruias nata est, deinde i-
 nopia: impendebat fames, incendia, cades, direptio:
 imminebat tuus furor omnium fortunis & bonis. * 26
 queritur etiam importuna pestis, ex ore impurissimo
 Sex. Clodij rem frumentariam esse ereptam: sumūq;
 in periculo, eius viri auxilium implorasse reip. &
 qua sæpè se & seruatam, & amplificatam esse me-
 minisset. extra ordinem ferri nihil placet Clodio,
 quid? de me quod tulisse te dicū: parricida, fratrici-
 da, sororicida, nō me extra ordinem tulisti? an de pe-
 ste ciuis, quemadmodum omnes iam dū atq; homines
 iudicarunt. conseruatoris reip. quemadmodum autē
 tute ipse confiteris? non modò indemnati, sed ne accus-
 sati quidem, licuit tibi ferre, non legem, sed nefariū
 priuilegium, lugente senatu, morientibus bonis om-
 nibus, totius Italia precibus repudiatū, oppressā cap-
 tāq; rep. mihi populo Rom. implorante, senatu poscē-
 te, temporibus reip. flagrantibus, non licuit de salute
 populi R. sententiam dicere? * qua quidem in senten- 27
 tia si Cn. Pompeij dignitas aucta est coniuncta, cum

ORATIO

utilitate communi, certe laudandus essem, si eius dignitati suffragatus viderer, qua mea saluti operis & auxilium tulisset, de sinant, desinant homines huiusmodi machinis sperare me restitutum posse labefactari, quibus antea stantem pertulerunt: quod enim par amicitia consularis fuit vni quam in hac civitate coniunctus, quam fuimus inter nos ego & C. Pompeius? quis apud populum R. de illius dignitate illustrius, qui senatui sapius dixit? qui tantus fuit labor, qua simulatio, qua contentio, quam ego non pro illius dignitate susceperim? qui ab illo in me honos, qua predicatio de mea laude, qua remuneratio benevolentia pratermissa est? * hanc nostram coniunctionem, hanc conspirationem in rep. bene gerenda, hanc iucundissimam vitam atque officiorum omnium societatem certi homines fictis sermonibus, & falsis criminibus direxerunt: cum idem illum, ut me metueret, me caueret, moverent: idem apud me, mihi illum esse vni inimicissimum, dicerent, ut neque ego ab illo, qua mihi petenda essent, satis audacter petere possem: neque illi, tot suspitionibus certorum hominum & scelere exulceratus, qua meum tempus postularet, satis prolixè mihi polliceretur. *

67 data merces erroris mei magna, pontifices: ut me non solum pigeat stultitia mea, sed etiam pudeat: qui, cum me non repentinam aliquod meum tempus, sed veteres multo ante suscepti, & prouisi labores, cum viro fortissimo & clarissimo coniunxissent, sim passus me à tali amicitia distrahi, neque intellexerim, quibus aut ut apertis inimicis obsisterem, aut ut insidiosis

ami-

PRO DOMO SVA AD PONT.

amicum non crederem. proinde desinent aliquando me
 q̄dem inflammare verbis. quid sibi iste vult? nescit,
 quantum auctoritate valeat, quas res gesserit, qua
 dignitate sit restitutus, cur ornatus eum, a quo desertus
 est. ego verò neq̄, me tum desertum puto, sed penè
 deditū: nec qua sint in illa reip. flamma gesta contra
 me, neq̄, quomodo, neq̄, per quos, patefaciūdum mi-
 hi esse arbitror. si vtile reip. fuit haurire me vnum
 pro omnibus illam indignissimam calamitatem: e-
 tiam hoc vtile sit, quorum id scelere conflatum sit,
 me occultare, & tacere, illud vero est hominis ingra-
 ti, tacere (itaq̄, libentissimè predicabo) Cn. Pompe-
 iū studio & auctoritate aequè, vt vnūquēq̄, vestrum,
 opibus, contentione, precibus, periculis denique prae-
 cipue pro salute mea laborasse. hic tuis, P. Lentule, cum
 tu nihil aliud dies & noctes nisi de salute mea cogi-
 tares, consilijs omnibus interfuit: hoc tibi grauissimus
 auctor ad instituendam, fidelissimus socius ad com-
 parandam, fortissimus adiutor ad rem perficiendam
 fuit: hic municipia coloniasq̄, adijt: hic Italia totius
 auxilium cupietis imploravit: hic in senatu princeps
 sententia fuit, idemq̄, cum dixisset, tum etiam pro
 salute mea populum R. obsecrauit. * quare istam o-
 rationem, qua es vsus, omittas licet, post illam sen-
 tentiam, quam dixeram de annonae, pontificum a-
 nimos esse mutatos: proinde quasi isti aut de Cn. Pom-
 peio aliter, atque ego existimo, sentiant: aut, quid
 mihi pro expectatione populi R. pro Cn. Pompeij me-
 ritu erga me, pro ratione mei temporis faciendam
 fuerit, ignorent, aut etiam, si cuius forte pontifices

H. S.

an-

ORATIO

animum, quod certo scio aliter esse, mea sententia
 offendit, alio modo sit constituturus aut de religione
 Pontificum, aut de rep. quam eum aut ceremoniarum
 ius, aut civitatis salus coegerit. * Intelligo, pon-
 33 tifices, me plura extra causam dixisse, quam aut o-
 pinio rulerit, aut voluntas mea: sed cum me purga-
 rum vobis esse cuperem, tum etiam vestra in me at-
 tentè audiendo, benignitas prouexit orationem me-
 am, sed hoc compensabo breuitate eius orationis, qua
 pertinet ad ipsam cognitionem vestram: qua cum sit
 in ius religionis, & in ius reip. distributa, religio-
 nis partem, qua multò est verbosior, pratermittens,
 33 de iure reip. dicam. * quid est enim aut tam arrogans,
 quam de religione, de rebus diuinis, caeremonijs, sacris
 pontificum collegium docere conari: aut tam stultum,
 quam si quis quid in vestris libris inuenerit, id nar-
 rare vobis: aut tam curiosum, quam ea scire velle,
 de quibus maiores nostri vos solos & consuli, & scire
 voluerunt? Nego potuisse iure publico, legibus q̄s, qui-
 bus hac ciuitas utitur, quenquam ciuem vlla eius-
 modi calumitate affici sine iudicio. hoc iuris in hac
 ciuitate etiam tum, cum reges essent, dico fuisse, hoc
 nobis esse à maioribus traditum, hoc esse denique
 proprium libera ciuitatis, vt nihil de capite ciuis,
 aut de bonis sine iudicio senatus, aut populi, aut eo-
 rum, qui de quaquere constituti iudices sint, detrahi
 34 possit? * Vidēsne me nō radicatus euellere omnes acti-
 ones tuas, neq̄, illud agere, quod apertū est, te omnino
 nihil gessisse iure, non fuisse trib. pl. hoc dico, esse par-
 ticipium: dico apud pontifices: augures adsunt: ver-
 sos

IN DOMO

sanctis iure
 quibus nemp
 tum liberis popit
 uolente causis ca
 perum, ac de p
 ius am collegio
 ius quæstrum? ac
 uator, senatorum
 re p̄est. habet vix
 hereditatē p̄p̄ar
 gentis, ut vult et
 tio pontificum, q̄
 forte ex te ita q̄
 seditionibus vel
 vt filius esset, s
 eniteres ciu
 pontificibus bene
 aut eius, qui ad
 los. M. Poppo: qu
 ma senectute, a
 tant, quas ad
 hereditates nomi
 tu neque Pontific
 heret, neque ar
 rensi: tra per
 tibus, & quam de
 Quæstrum legi
 lico, ad ius et ei
 paret esse vniuersi

PRO DOMO SVA AD PONT.

for in medio iure publico. quod est, pontifices, ius adoptionis? nempe ut is adoptet, qui neq; procreare iam liberos possit: & cum potuerit, sit expertus. qua deinde causa cuique sit adoptionis, qua ratio generum, ac dignitatis, qua sacrorum, quari à pontificum collegio solet, quid est horum in ista adoptione quaesitum? adoptat annos viginti natus, etiam minor, senatorem: liberorumne causa? at procreare potest, habet uxorem, suscepit etiam liberos, exheredabit igitur pater filium. quid? sacra Clodiae gentis, cur intereunt, quod in te est? qua omni notio pontificum, cum adoptaret, esse debuit. * nisi ³⁵ fortè ex te ita quaesitum est, num perturbare remp. seditionibus velles? & ob eam causam adoptari, non ut filius esses, sed ut tribunus pl. fieres, & fundius euerteres civitatem? respondisti credo te ita velle. pontificibus bona causa visa est, approbaverunt. non atas eius, qui adoptabat, quaesita est, ut in Cn. Aufidio, M. Puppio: quorum uterq; nostra memoria, summa senectute, alter Orestem, alter Pisonem adoptavit, quas adoptiones, sicut alias innumerabiles, hereditates nominis, pecunia, sacrorum secuta sunt. tu neque Fonteius es, qui esse debebas, neque patris heres, neque amicus sacris paternis, in hac adoptiua venisti: ita perturbatis sacris, contaminatis gentibus, & quam deseruisti, & quam polluisti, iure Quiritum legitimo tutelarum & hereditatum relicto, factus es eius filius contra fas, cuius per atatem pater esse potuisti. * dico apud pontifices: nego istam ³⁶ adop-

ORATIO

adoptionem pontificio iure esse factam : primū
quod ea vestra sint atates, vt is qui te adoptrauit,
vel tibi loco filij per atatem esse poterit: deinde,
quod causa quari solet adoptandi, vt & is adop-
zet, qui, quod natura iam assequi non potest, & le-
gitimo & pontificio iure quarat: & ita adoptet,
vt ne quid aut de dignitate generum, aut de sa-
crorum religione minuat: illud imprimis, ne qua
calumnia, ne qua fraus, ne quis dolus adhibeatur:
vt hoc simulata adoptio filij quam maxime veri-
tatem illam suscipiendorum liberorum imitata esse
37 videatur. * que maior calumnia est, quam venire
imberbem adolescentulum bene valentem, ac ma-
ritum, dicere, filium senatorem pop. R. sibi velle
adoptare: id autem scire & videre omnes, non vt
ille filius instituat, sed vt è patricijs exeat, vt
trib. pl. fieri possit, iccirco adoptari? neque id ob-
scure: nam adoptatum emancipari statim, ne sit
eius filius, qui adoptarit. cur ergo adoptatur? pro-
bate genus adoptionis: iam omnium sacra inrexi-
rint, quorum custodes vos esse debetis: iam patri-
cius nemo relinquetur. cur enim quisquam vellet
trib. pleb. se fieri non licere? angustiorem sibi esse
petitionem consularis? in sacerdotium cum possit
venire: quia patricio non sit locus non venire? vt cui-
que aliquid acciderit, quare commodius sit esse ple-
38 beium, simili ratione adoptabitur. * itaque
pop. R. breui tempore neque regem sacrorum, ne-
que flamines, nec salios habebit, nec ex parte di-

midia

PRO DOMO

videlicet sacre
nom & car
qui d. si mag
neant velle
d. h. om. patric
d. d. d. apud pon
interio hinc colle
natum in facti an
solata, int. d. g.
d. h. * Vno ad
fontrecondati, ne
nre augurum co
dudici, qua lepe
negant fas esse
tum si. qui d. d.
audes negare de
vir singulari vira
tu, d. d. d. d. d. d.
is servasse de cal
interia C. Casar
non mea tam que
qua ex illis ad
fuit. * sed hac de
vir attingo, ad a
um & debitato
filio extitit: vt
augures prodixist
ponderant, cum d
egi non posse: tibi

PRO DOMO SVÄ AD PONT.

midia reliquos sacerdotes, neque auctores centu-
 riarorum & curiatorum comitiorum auspiciæque
 populi R. si magistratus patricij creati non sint,
 intereat necesse est: cum interrex nullus sit: quid
 & ipsum patricium esse, & à patricio prodi necesse
 est. dixi apud pontifices, istam adopracionem nullo
 decreto huius collegij probatam, contra omne pon-
 tificium ius factam, pro nibilo esse habendam, qua
 sublata, intelligis totum tribunatum tuum concidi-
 disse. * Venio ad augures, quorum egolibros, si qui³⁹
 sunt reconditi, non scrutor. non sum in exquirendo
 iure augurum curiosus: hac, qua vnà cum populo
 didici, qua saepe in concionibus responsa sunt, noui.
 negant fas esse agi cum populo, cum de cælo serua-
 tum sit. quod die de te lex curiata lata esse dicatur,
 audes negare de calo esse seruatam? adest presens,
 vir singulari virtute, constantia, grauitate predi-
 tus, M. Bibulus, hunc consulem illo ipso die contem-
 do seruasse de calo. Infirma sunt igitur acta, tuã
 sententia C. Caesaris, viri fortissimi? minime. neque
 enim mea iam quicquam interest, excepti ijs telis,
 qua ex illius actionibus in meum corpus immissa
 sunt. * sed hac de auspicijs, qua ego nunc perbreui-
 ter attingo, acta sunt à te. tu, tuo precipitante⁴⁰
 iam & debilitato tribunatu, auspicioꝝ patronus
 subind exististi: tu M. B bulum in concionem, tu
 augures produxisti. te interrogante, augures res-
 pponderunt, cum de calo seruatam sit, cum populo
 agi non posse: tibi M. Bibulus quarenti, sed de cælo
 ser-

ORATIO

seruasse, respondit, idemque in concione dixit ad Appio fratre tuo productus, te omnino, quod contra auspicia adoptatus esses, tribunum pl. non fuisse: tua denique omnis actio posterioribus mensibus fuit, omnia, que C. Caesar egisset, qua contra auspicia essent acta, per senatum rescindi oportere: quod si fieret, dicebas te tuis humeris me custodem urbis in urbem relaturum. videte hominis amentiam, qui tum demum suum tribunatum perire voluit, ubi per suum tribunatum Caesaris actus alligatus teneretur. * si & sacrorum iure pontifices, & auspicio-
³⁴rum religione augures totum euertunt tribunatum tuum, quid quæris amplius? an etiam a-
 pertius aliquod ius populi, atque legum? hora fortasse sexta diei questus sum in iudicio, cum C. Antonium collegam meum defenderem, quadam de rep. qua mihi visa sunt, ad illius miseri causam pertinere. hec homines improbi ad quosdam viros fortes longè aliter, atq; à me dicta erant, detulerunt. hora nona, hoc ipso die, tu es adoptatus. si, quod in ceteris legibus trinum nundinum esse oportet, id in adoptione satis est trium esse horarum: nihil reprehendo. sin eadem obseruanda sunt, decreuit senatus, M. Drusi legibus, qua contra legem Cæciliam
²⁴& Didiam lata essent, populum non teneri. * iam intelligis omni genere iuris, quod in sacris, quod in auspicijs, quod in legibus sit, te tribunum pl. non fuisse? atq; ego hoc totum non sine causa relinquo: vi-
 deo

PRO DOMO SVA AD PONT.

deo enim quosdam clarissimos viros, principes ciuitatis, aliquot locis iudicasse, te cum plebe iure agere potuisse: qui etiam de me ipso cum tuâ rogatione funere elatam remp. esse dicerent, tamen id funus, & si miserum atque acerbum fuisset, iure indictum esse dicebant, quod de me ciue, ac de rep. bene merito tulisses funestum funus te indixisse reip. quod saluus auspicijs tulisses, iure egisse dicebant. quare licebit, vt opinor, nobis eas actiones non infirmare, quibus illi actionibus constitutum tribunatum tuum comprobauerunt. * fueris sanè tribunus ⁴³ pleb. tam iure, tam lege, quam fuit hic ipse Rullus, vir omnibus rebus clarissimus, atque amplissimus. quo iure, quo more, quo exemplo, legem nominatim de capite ciuis indemnati tulisti? vetant leges sacrata, vetant XII. tabula, leges priuatis hominibus irrogari, id est enim priuilegium. nemo vnquam tulit. nihil est crudelius, nihil perniciosius, nihil, quod minus hac ciuitas ferre possit. proscriptionis miserrimum nomen illud, & omnis acerbitas Syllani temporis quid habet, quod maxime sit insigne ad memoriam crudelitatu? optior, pœnam in ciues R. nominatim sine iudicio constitutam. * ⁴⁴ hanc vos igitur, pontifices, iudicio atque auctoritate vestra tribuno pl. potestatem dabit, vt proscribere possit, quos velit? quero enim quid sit aliud, proscribere: Velitis, iubeatis, vt M. Tullius in ciuitate ne sit, bonaque eius vt mea sint. ita enim fecit: & si alijs verbis tulit. hoc plebiscitum est? hæc lex,

ORATIO

Lex, hac rogatio est? hoc vos pati potestis, hoc ferre
 ciuitas, vt singuli ciues singulis versiculis è ciuitate
 tollantur? equidem iam perfunctus sum: nullam
 vim, nullum imperum metuo, expleui animos in-
 uidorum: placavi odia improborum: saturavi et-
 iam perfidiam, & scelus perditorum: denique de
 mea causa, qua videbatur perditum ciuibus ad in-
 uidiã esse proposita, iam omnes vrbes, omnes or-
 dines, omnes dy atque homines iudicauerunt.
 vobismetipsis, pontifices, & vestri liberi, cete-
 risque ciuibus pro vestra auctoritate, & sapentiã
 consulere debet. nam cum tam moderata iudi-
 cia populi sint à maioribus constituta: primum, vt
 ne pena capitis cum pecunia coniungatur: deinde,
 ne nisi prædicta die quis accusetur: tertio, vt ter
 ante magistratus accuset intermissa die, quam
 multam irroget aut iudicet: quarta, sit accusatio
 trinum nundinum pro dicta die, qua die iudicium
 fit futurum. cum multa etiam ad placandum, at-
 que ad misericordiam reis concessa sint: deinde ex-
 orabilis populus, facilis suffragatio pro salute: deni-
 que etiam, si qua res illum diem aut auspicijs, aut
 excusatione sustulit, tota causa iudiciumque sub-
 latum est. hoc cum ita sint in iure constituta, vbi
 crimen est? vbi accusator? vbi testes? quid indigni-
 us, quam, qui neque adesse sit iussus, neque cita-
 tus, neque accusatus, de eius capite, liberum, fortuna
 omnibus conductos, & sicarios, egentes, & perditos
 suffragium ferre, & eam legem putare? ac si hoc
 de me

IN DOMO

horum, quem
 solentem
 negotiatum
 istum, & in
 quod tandem
 na et honore
 i, paxima aut
 leges semper
 lue tribum pl
 omnia suent
 etiam caput
 tam: collega
 perierunt, hoc
 lecupletissim
 ti, & spe larg
 scriptor per
 Tullio aqua, &
 rum, nem
 hic iudicio non
 veritatem
 in legem
 videritum
 nfer bona
 & hoc quoque
 fidum, ferri
 ne suffragi
 bus consilia
 solum, sed et
 temp. perditiss

PRO DOMO SVA AD PONT.

de me potuit, quem bonos, quem dignitas, quem
 causa, quem resp. tuebatur, cuius denique pecunia
 non expetebatur, cui nihil obierat prater conuersio-
 nem status, & inclinationem communium tempo-
 rum: quid tandem futurū est ijs, quorum de vita re-
 mota ab honore populari. & ab hac illustri gratia
 est, pecunia autem tanta sunt, vt eas nimium mul-
 ti legentes sumptuosi, nobiles concupiscant. * date ⁴⁷
 hanc tribuno pl. licentiam, & intuemini paulisper
 animis iuuentutem, & eos maximē, qui immine-
 re iam cupiditate videntur in tribunitiam potesta-
 tem: collegia medijs fidijs tribunorum pl. tota re-
 perientur, hoc iure firmato, quæ coeant de hominum
 locupletissimorum bonis, prada præsertim popula-
 ri, & spe largitionis oblata. at quid tulit legum
 scriptor peritus, & callidus? Velitis, iubeatis, vt M.
 Tullio aqua, & igni interdicator? crudele, nefa-
 rium, ne in sceleratissimo quidem ciue ferendum
 sine iudicio non tulit, vt interdicator. quid ergo? vt
 interdictam sit? o cænum, o portentum, o scelus! hanc
 tibi legem Clodius scripsit spurciorem lingua sua,
 vt interdictum sit, cui non sit interdictum? Sexte
 noster bona venia dic, quoniam iam dialecticus es,
 & hoc quoque liguris: quod factum non est, vt sit
 factum, ferri ad populnm, aut verbis vlls sanciri,
 aut suffragijs confirmari potest? * hoc tu scriptore, ⁴⁸
 hoc consiliario, hoc ministro, omnium non bipedum
 solum, sed etiam quadrupedum impurissimo,
 temp. perdidisti. neque tu eras tam excors,
 li tam

PRO DOMO SUA AD PONT.

Falsum S.C. tum est rogatio, si non retulit, nulla est. satis ne tibi videtur à senatu iudicatum, me non modò non e mentitum esse auctoritatem eius ordinis, sed etiam unum post urbem conditã diligentiſſimè ſenatus paruiſſe? quot modis doceo, legem iſtam, quam vocas, non eſſe legem? quid ſi etiam pluribus de rebus vno ſortitus retuliſti: tamen ne arbitraris, id quod M. Drusus in legibus ſuis plerisque, bonus ille vir M. Scaturus, & L. Crassus conſularis non obtinuerint, id te poſſe omnium facinororum & ſtuprorum omnium Decimus & Clodius auctoribus obtineret? * Tulisti de me, ne reciperet, non vi exirem: quem tu ipſe non poteras dicere, non licere eſſe Roma, quid enim diceret? damnatum? certè non expulſum? qui licuit? ſed tamen ne id quidem eſt ſcriptum, vt exirem. pœna eſt, qui reciperit, quam omnes neglexerunt. eſectio niſquam eſt. verum ſir. quid operum publicorum exactio? quid nominis inſcriptio tibi? num aliud videtur eſſe, ac meorum bonorum direptio? præterquam quod ne id quidem per legem Liciniam, vt ipſe tibi curationem ferret, facere potuiſti? quid hoc ipſum, quod nunc apud pontifices agis. te meam domum conſecraſſe, te monumentum feciſſe, in meis adibus te ſignum deditaſſe, eaque te ex vna rogatiuncula feciſſe. vnum & idem videtur eſſe, atque id, quod de me ipſo nominatum tulisti? * tam hercule eſt vnum, quam quod idem tu lege vna tulisti, vt Cyprus rex, cuius maiores huic populo ſocij atque amici ſemper fuerunt,

ORATIO

runt, cum bonis omnibus sub pracone subiceretur,
 & exules Byzantium reducerentur. Eidem, in-
 quit, utraque de re negotium dedi. Sed quid,
 si eidem negotium dedisses, ut in Asia Cistopho-
 rum flagitaret, inde iret in Hispaniam: cum Ro-
 ma dedisset, consulatum ei petere liceret: cum fa-
 ctus esset, provinciam Syriam obtineret? quoniam
 53 de vno homine scriberes, vna res esset? * quod si
 iam populus Ro. de ista re consultus esset, & non om-
 nia per seruos latronesque gessisses: nonne fieri pote-
 rat, ut populo de Cyprio rege placeret, de exilibus
 Byzantijs displiceret? qua est quasi alia via, qua se-
 tentia Caecilia legis & Didia, nisi haec, ne populo
 necesse sit in coniunctis reb. compluribus, aut id, quod
 nolit accipere, aut id, quod velit repudiare? quid, si
 per vim tulisti: tamen ne lex est? aut quicquam iure
 gestum videri potest, quod per vim gestum esse con-
 sistet? an si in ipsa latione tua, capta iam vrbe, lapi-
 des iacti, si manus collata non est, iccirco tu ad illam
 labem, atq. eluuiem ciuitatu sine summa vi perueni-
 54 re potuisti? * cum in tribunali Aurelio conscriberas
 palam non modo liberos, sed etiam seruos ex omnibus
 vicis concitatos, vim tum videlicet non parabas: cum
 edictis tuis abernas claudi iubebas, non vim imperi-
 ta multitudinis, sed hominum honestoru modestiam
 prudentiamque querebas: cum arma in adem Casto-
 ris comportabas, nihil aliud, nisi uti ne quid per
 vim agi posset, machinabare: cum verò gradus Cas-
 toris conuellisti, ac remouisti, tum, ut modis tibi
 agere

HO DOM

queret, domini
 i equa a sen
 in virtutum bon
 not, adesse in
 iudicis, ferro, la
 standisi, vno tibi
 seruo tu vesam
 que petuit, vtraru
 titudine, quid?
 dmita Pison, vtr
 cunia, ut tibi om
 tibi manum, cop
 tibi pecunias,
 sceleratu conu
 ritatem tridere
 pitionem, mirt
 cadem, & dnt
 nu refertam vru
 proscriptio me
 tam bonorum me
 ne nos modo prop
 etiam placate, &
 lorum: ne iuro q
 gisti: aut qui t
 ja me timidu
 fuit: monum tu
 seruat? quid de
 cum me pntes po
 itrepas retinuc

PRO DOMO SVA AD PONT.

agere liceret, homines audaces ab eius templi aditu, atque ascensu repulisti: cum eos, qui in conuentu virorum bonorum verba de salute mea fecerant, adesse iussisti, eorumque aduocationem manibus, ferro, lapidibus discussisti, tum profectum ostendisti, vim tibi maximè displicere. * verum hæc 55 furiosa vi vesani tribuni pl. facile superari frangi- que potuit, virorum bonorum vel virtute, vel multitudi- ne. quid? cum Gabinio Syria dabatur, Macedonia Pisoni, vtrique infinitum imperium, ingens pecunia, vt tibi omnia permitterent, te adiuuarent, tibi manum, copias, tibi suos paratos centuriones, tibi pecunias, tibi familias compararent, te suis sceleratis concionibus subleuarent, senatus auctoritatem irriderent, equitibus R. mortem, proscriptionemq. mitterentur, me terrerent minui, mihi cadem, & dimicationem denunciarent, meam domum refertam viris bonis per amicos suos complerent, proscriptionis metu me frequentia nudarent, virorum bonorum me praesidio spoliarent, senatum pro me non modò propugnare, amplissimum ordinem, sed etiam plorare, & supplicare, mutata veste prohiberent: ne tum quidem vis erat? * quid igitur ego 56 gessi? aut qui timor fuit? non dicam in me quidem: fac me timidum esse natura. quid illa tot virorum fortissimorum millia? quid illi equites Romi? quid senatus? quid deniq. omnes boni? si nulla vis erat, cur me stentes potius persecuti sunt, quam aut increpantes retinuerunt, aut irati reliquerunt? an

ORATIO

hoc timebam, si mecum ageretur more institutoque
 37 maiorum, ut possem praesens sustinere? * utrum si
 dies dicta esset, iudicium mihi fuit pertimescen-
 dum, an sine iudicio privilegium? iudicium in cau-
 sata turpi? scilicet ubi homo sum, qui etiamsi cau-
 sa esset ignota, dicendo non possem explicare, an
 eam causam probare non poteram, cuius tanta bo-
 nitas est, ut ea ipsa non modo se, sed etiam me ab-
 sentem per se probavit? an senatus, an ordines, an
 38 q. qui cuncta ex Italia ad me revocandum conua-
 luerunt, seniores me praesente ad me retinendum,
 & conservandum fuissent in ea causa, quam ipse
 iam parricida talem dicat fuisse, ut me ab omni-
 bus ad meam pristinam dignitatem expectatum,
 atque revocatum queratur? * an vero in iudicio
 periculi nihil fuit: privilegium pertinui, ne mihi
 praesenti si multa irrogaretur, nemo intercederet?
 tam inops aut ego eram ab amicis, aut tam nuda
 res. à magistratibus? quid, si vocata tribus essent?
 procriptionem, non dicam in me ita de sua salute
 merito. sed omnino in illo ciue comprobavissent? an,
 si ego praesens fuisset, veteres illa copia conurato-
 rum, tuique perditii milites atque egemes, & nova
 vis sceleratissimorum consulum corpori meo peper-
 cissent? qui, cum eorum omnium crudelitati, sceler-
 39 ique cessissem, ne absens quidem luctu meo men-
 tes illorum satiare potui. * quid enim, vos vxor mea
 misera violarat? quam vexavistis, raptavistis, o-
 mni crudelitate laceravistis, quid mea filia? cuius
 stetit

M. DOMO
 hanc, sicut
 dicitur an
 dicitur filia? q
 rantes conf
 rones per infid
 ar me? qui cam
 a provincia venisset
 gnatu putaret. q
 illa, & in iudic
 rebatur: quoti
 dicitur? sed quid
 no quam in ipso
 teribus, qui te
 horrificum quod
 odio bellum intol
 neam d. si fuisse
 iam praesentem
 que bonas & au
 illatili mea copie
 compansum illum
 in alteri totam A
 ducam, Macedoni
 iano d. condonasse
 hanc, integritate
 pedum tradidisse
 em, & culum ar
 per illa manu, cop
 avarum rectorum. se
 rante. letor hostium
 reatuum, quibus

PRO DOMO SYA AD PONT.

fletus aspidum, sordesq; lagubres vobis erant iucunda, caterorum omnium mentes oculosq; fledebant, quid parvus filius? quem, quamdiu abfui, nemo nisi lacrymantem confectumq; vidit. quid fecerat, quod eum toties per insidias interficere voluisti? quid frater meus? qui cum aliquanto post meum discessum ex provincia venisset, neque sibi viuendum, nisi me restituto putaret, cum eius moror, squalor incredibilis, & inauditus omnibus mortalibus miserabilis videbatur: quoties ex vestro ferro, ac manibus est elapsus? * sed quid ego vestram crudelitatem expromo, quam in ipsum me ac meos adhibuisti, qui parietibus, qui tectis, qui columnis, ac postibus meis horrificum quoddam, & nefarium, omniq; imbutum odio bellum intulisti? non enim te arbitror, cum post meum discessum omnium locupletum fortuna, omnium prouinciarum fructus, & tetrarcharum ac regum bona spe & auaritia deuorasses, argenti & suppellectilis mea cupiditate esse cacatum: non existimo Campanum illum consulem cum saliatore collega, cum alteri totam Achaiam, Thessaliam, Boeotiam, Graciam, Macedoniam, omnemq; Barbariam, bonam ciuium Recondonasses, alteri Syriam, Babylonem, Persas, integerrimas pacatissimamq; gentes ad diripiendum tradidisses, illos tam cupidos liminum meorum, & columnarum & valuarum fuisse. * neque porro illa manus, copiaq; Catilina camentis ac tignis meorum tectorum, se famem suam expleruras putauerunt: sed ut hostium vrbes, nec omnium hostium, verum earum, quibuscum acerbum bellum, intesti-

ORATIO

numq. suscepimus, non præda adducti, sed odio so-
lemus excindere, quòd in quos propter eorum crude-
litate[m] inflammata[m] mentes nostra fuerunt, cum bo-
rum etiam testis, ac sedibus residere aliquod bellum
62 semper videretur. * nihil erat latum de me: non ad-
esse eram iussus: non citatus fueram: eram etiam
tuo iudicio cuius incolumis. cum domus in Palatio,
villa in Tusculano, altera ad alterum consule[m] trans-
ferebatur: senatum consules vetabant: columna
marmorea ex adibus meis, inspectante populo R. ad
sacerum consulis portabantur: in fundum autem vicini
consulii non modò instrumentum, aut ornamenta
villa, sed etiam arbores transferebantur: cum ipsa
villa non præda cupiditate (quod enim erat præda?)
sed odio & crudelitate funditus euerteretur: domus
ardebat in palatio, non fortuito, sed oblato incendio,
consules epulabantur, & in coniuratorum gratula-
tione versabantur, cum alter se Catilina[m] delicias,
63 alter Cethegi consobrinum fuisse diceret. * hanc
ego vim, pontifices, hoc scelus, hunc furorem, meo
corpore opposito, à honorum omnium cernicibus de-
puli, omnemq. in petum discordiarum, omnem diu
collectam vim improborum, qua inueterata com-
presso odio atq. tacito, iam erumpebat in actum, tam
audaces duces, excepi meo corpore: in me vno consu-
lares faces iacta[m] manibus tribunitijs: in me omnia,
qua ego quondam retuderam, coniurationis nefaria
tela adhaeserunt. quòd si, ut multis fortissimis viris
placuit, vi & armis contra vim decertare voluissem,
aut vicissem cum magna internectione improborum,
sed

IN DOMO

lucum, a
papatum
vilem, vno
lucum cum dig
sperit dicitur pos
papatum se serua
tum, & legem,
in medio hostes
reuerentis inter
laborem hoc me
de ne auditores q
dator mea laud
tor tum inane f
omnium scelera
vat. non erat in
rone crudelitate
(quod agere, non
telus fuerat, idem
videre ad Cyprus
non deest: hanc
Cato inuisus, quafi
tor. cunctantur dicit
non, alter per bo
nissimam calam
vobis istum, sed
me expulso, Cato
conuenit, quo auct
ea propegebat, om
fuerit dicit, Cato
dicitur inge princip

PRO DOMO SVA AD PONT.

sed tamen ciuium, aut, interfectu bonis omnibus,
 quod illis optatissimum erat. vna cum rep. concidif-
 sem. * videbam, viuo senatu populoq, R. celerem mihi ⁶⁴
 fore summa cum dignitate reditum. nec intelli-
 gebam fieri diutius posse, vt mihi non liceret esse in ea
 rep. quam ipse seruassem, quod si non liceret, audie-
 ram, & legeram, clarissimos nostræ ciuitatis viros
 se in medios hostes ad perspicuam mortem, pro salu-
 te exercitus intecisse; ego pro salute reip. vniuersa
 dubitarem? hoc meliore conditione, quam Decij, quod
 illi ne auditores quidem sua gloriæ, ego etiam spe-
 Etator mea laudis esse potuissem. itaq, infractus fu-
 ror tuus inanes faciebat impetus: omnem enim vim
 omnium sceleratorum acerbitas mei casus exceperat.
 non erat in tam immani iniuria tantuq, ruinis
 nouæ crudelitati locus. * Cato fuerat proximus ⁶⁵
 (quid ageres, non erat) vt qui omnibus mihi dux in
 rebus fuerat, idem socius esset iniuriæ. quid posses? ex-
 trudere ad Cypriam pecuniam prada perierit: alia
 non deerit: hunc modo amandandum esse. sic M.
 Cato iniuisus, quasi per beneficium, Cyprum relegatur.
 eijciuntur duo, quos improbi videre non poterant,
 alter per honorem turpissimum, alter per honestis-
 simam calamitatem. * atq, vt sciatis non ho- ⁶⁶
 minibus istum, sed virtutibus hostem semper fuisse,
 me expulso, Catone amandato, in eum ipsum se
 conuertit, quo cultore, quo adiutore in concionibus,
 ea, qua gerebat, omnia, quaq, gesserat, se fecisse, &
 facere dicebat, Cn. Pompeium, quem omnium iu-
 dicio longe principem esse ciuitatis videbat, diutius

ORATIO

furori suo veniam daturum non arbitrabatur, qui
 ex custodia, per insidias regis amici filium hoste ca-
 ptiuum surripuisset, & ea iniuria virum fortissimū
 lacepsisset, speravit isdem se copijs cum illo posse con-
 figere, quibuscum ego noluissem honorum periculo
 dimicare. & primo quidem adiutoribus consulibus,
 postea fregit foedus Gabinius, Piso tamen in fide man-
 67 sit. * quas iste tum cades, quas lapidationes, quas fu-
 gas fecerit, quam facile ferro quotidianūq, insidijs,
 cum iam à firmissimo robore copiarum suarum re-
 lictus esset, Cn. Pompeium foro curiaq, priuarit, do-
 mumque coniecerit, vidisti. ex quo iudicare potestis,
 quanta vis illa fuerit oriens & congregata, cum haec
 68 Cn. Pompeium terruerit iam destructa & extincta.
 * hoc vidit in sententia dicenda Kalen. Ian. vir pru-
 dentissimus, & cum reip. tum mihi, tum etiam ve-
 ritati avicissimus L. Cotta, qui legem de meo reditu
 ferendum non censuit: qui me consuluisse reip. cessisse
 tempestati, amiciorum vobis, ceteriq, civibus, quam
 mihi ac meis extitisse, vi, armis, dissensione hominum
 ad cadem instituta, nouoq, dominatu pulsum esse
 dixit, nihil de meo capite potuisse ferri, nihil esse iure
 scriptum, aut posse valere: omnia contra leges, mo-
 remq, maiorum temerè, turbulentiè, per vim, per fu-
 rorem esse gesta: quod si illa lex esset, nec referre ad
 senatum consules, nec sententiam dicere sibi liceret:
 quorum verumq, cum fieret, non oportere, vt de me
 iudicaretur. sententia verior, grauior, vilior, me-
 lior reip. nulla esse potuit: hominis enim scelere, &
 furora

VIRI DOMO

furore, simile
 necque
 ante me sententiam
 propter sententiam
 hinc, illam esse
 quare, interdictum
 propter, ne qua pe-
 rindaret, si sine
 temeremq, consilij
 in sententia securi-
 tas: non quod dubi-
 um, nihil religionis, vi-
 detur aliquand
 que in meo adhibe-
 ceret. nam legem
 eamq, de me senten-
 tit: quoniam qua
 dicere verabatur.
 & Gabinius vi-
 uentes, cum fregit
 ferret, oportet esse
 debent, sed lege
 tem impediebantur
 de Macedonia Syria
 ut prout, neg. C.
 suam tribuunt pl.
 legatum consul. se
 de per se est. de m-
 talit: quorum t-
 ter. ut iam Q. M.

PRO DOMO SVA AD PONT.

furore notato. similis à rep. labes in posterum dimo-
 uebatur. * neque hoc Cn. Pompeius, qui ornatiss- 69
 mam de me sententiam dixit, vosq; pontifices, qui
 me vestris sententijs auctoritatibusq; defendistis, nã
 vidistis, illam esse nullam, atq; esse potius flammam
 temporis, interdictum sceleris, vocem furoris: sed pro-
 spexistis, ne qua popularis in vos aliquando inuidia
 redundaret, si sine populi iudicio restituti videremur.
 eodemq; consilio M. Bibuli, fortissimi viri, senatus
 sententiã secutus est, vt vos de mea domo statueretis:
 non quod dubitaret, quin ab isto nihil legibus,
 nihil religionib; nihil iure esset actum, sed ne quis o-
 rireretur aliquando in tanta vbertate improborum,
 qui in meis adibus aliquam religionem residere diceret.
 nam legem quidem istam nullam esse, quotiescunq;
 de me senatus sententiam dixit, toties iudicauit:
 quoniam quidem scripto illo istius sententiam dicere
 vetabatur. * atq; hanc rem par illud simile. 70
 Piso, & Gabinius vidit, homines legum iudiciorumq;
 metuentes, cum frequentissimus senatus eos, vt de me
 referrent, quot: diè flagitaret, non se rem improbare
 dicebant, sed lege istius impediri. erat hoc verum:
 nam impediabamur, verum ea lege, quam idem iste
 de Macedonia Syriaq; rulerat. hanc tu, P. Lentule,
 neq; priuatus, neq; consul legum esse vnquam putasti.
 nam tribunis pl. referentibus, sententiam de me
 designatus consul, sapè dixisti: & Kalend. Ian. quoad
 perfecta est, de me retulisti: legem promulgasti,
 tulisti: quorum tibi, si esset illa lex, nihil liceret.
 at etiam Q. Metellus, collega tuus, vir clarissi-

PRO DOMO SVA AD PONT.

dicarit? summum est populi Rom. populorumq; &
gentium omnium ac regum consilium, senatus de-
creuit, vt omnes, qui remp. saluam esse vellent, ad
me vnum defendendum venirent: ostenditque, nec
stare potuisse remp. si ego non fuisset restitutus: nec
futuram esse vllam, si non redisset. * proximo est
74 huic dignitati ordo equester: omnes omnium publi-
canorum societates de meo consulatu, ac de meo re-
bus gestis amplissima, atque ornatissima decreta fe-
cerunt. scribae, qui nobiscum in rationibus, moni-
mentisq; publicis versantur, non obscurum de meis
in remp. beneficijs suum iudicium decretumq; esse
voluerunt. nullum est in hac vrbe collegium, nulli pa-
gani, aut montani (quoniam plebi quoque vrbana
maiores nostri conuenticula, & quasi concilia qua-
dam esse voluerunt) qui non amplissime non modò
de salute mea, sed etiam de dignitate decreuerint. * 75
nam quid ego illa diuina, atque immortalia muni-
cipiorum & coloniarum, & totius Italia decreta
commemorem? quibus tanquam gradibus mihi vi-
deor in caelum ascendisse, non solum in patriam re-
uertisse. ille vero dies quis fuit, cum te, P. Lentule, le-
gem de me ferentem populus Rom. ipse vidit, sensitq;
quantus & quanta dignitate esses? constat enim
nulli vnquam comitis campum Martium tantà
celebritate, tanto splendore omnis generis hominum,
atatum, ordinum floruisse. omitto ciuitatum, natio-
num, prouinciarum, regum, orbis denique terrarum
de meis in omnes mortales meritis vnum iudicium
vnumq; consensum. aduentus meus, atque introitus
in vr-

ORATIO

in urbem qui fuit? virum, me patria sic accepit, ut
 lucem salutemq; redditam sibi ac restitutam accipe-
 re debuit: an ut crudelem tyrannum? quod vos Ca-
 78 tilina gregales de me dicere solebatur. itaque ille v-
 nus dies, quo die me populus Romae à porta in Capito-
 lium, atque inde domum sua celebritate, letitiâq;
 comitatum honestavit, tantum mihi iucunditatis fuit,
 ut tua mihi conscelerata illa vis non modo non pro-
 pulsanda, sed etiam emenda fuisse videatur. quare
 illa calamitas (si ita est appellanda) excusset hoc ge-
 nus torum maledicti, ne quisquam auderet iam re-
 prehendere consulatum meum, tot, tantis, tam orna-
 tu iudicijs, testimonijs, auctoritatibus comproba-
 tum. quod si in isto tuo maledicto probrum non no-
 do mihi nullum obiectis, sed etiam laudem illustrat
 meam: quid te aut fieri, aut fingi dementius potest?
 vno enim maledicto bis à me patriam servatam esse
 concedis: semel cum id feci, quod omnes negent
 immortalitati, si fieri potest; mandandum, in sup-
 plicio puniendum putasti: iterum, cum tuum, mul-
 torumq; propter te, inflammatum in bonos omnes
 impetum meo corpore excepi, ne eam civitatem, quae
 servassem inermis, armatus in discrimen adducerem.
 77 esto: non fuit in me poena vlla peccati, at fuit iudi-
 cij. cuius? quis me vnaquam vlla lege interrogavit? quis
 postulavit? quis diem dixit? potest igitur damnatam
 poenam sustinere indemnatus? hoc tributivum est?
 hoc populare est? quanquam ubi tu te popularem, nisi
 cum pro populo fecisti, potes dicere? scilicet: cum hoc
 iuris à maioribus proditum sit, ut nemo civis
 liber

IN DOMO

idem aut civis
 dicitur in fr. et
 dicitur (credo em-
 pium fatum esse
 in excubis esse,
 impetum habere,
 ut rursus, si tam-
 in sum esset rati-
 o maioribus vestri-
 plares, sed vere
 ratum est, ut civi-
 tatem amittere.
 mentum in libe-
 quetie, cumque
 dicatam referre
 nemo rogant
 civis: et in colen-
 pironi Latini, q-
 que dederat, qui
 hui, non prius d-
 tent in eam recepi-
 si causa, veniat
 atque in civitate
 tributione facieba-
 fonte comitij
 tem, ademit qd
 cum populi potest
 valent, quod illa
 ante oclaterrat
 h. Syla videri rep

PRO DOMO SVA AD PONT.

libertatem aut ciuitatem possit amittere, nisi ipse
 auctor factus sit. quod tu ipse potuisti in tua causa
 discere (credo enim, quanquam in illa adoptione
 legitime factum est nihil, tamen te esse interroga-
 tum, auctore esses, ut in te P. Fonteius vita necuq;
 potestatem haberet, ut in filio) quaro, si aut negasses,
 aut tacuisses, si tamen id XXX curia iussissent, num
 id iussum esset ratum? certe non. quid ita? quia ius
 à maioribus nostris, qui non fide & fallaciter po- 78
 pulares, sed verè & sapienter fuerunt, ita compa-
 ratum est, ut ciuis Rom. libertatem nemo posset
 iniustus amittere. * quin etiam, si decem viri sacra-
 mentum in libertatem iniustum iudicassent, tamen
 quotiescunque vellet quis in hoc genere solo rem iu-
 dicatam referre posse voluerunt. ciuitatem verò
 nemo vnquam vllò populi iussu amittere intuius. qui
 ciues R. in colonias Latinas proficiscebantur, fieri non
 poterant Latini, qui nò erant auctores facti, nomen-
 que dederant. qui erant rerum capitalium condem-
 nati, non prius hanc ciuitatem amittebant, quam e-
 rant in eam recepti, quò vertendi, hoc est, mutandi
 soli causa, venerant. id autem ut esset faciundum, nò
 ademptione ciuitatis, sed testi & aqua, & ignis in- 79
 terdictione faciebant. * populus R. L. Sylla dictatore
 ferente comitys centuriatis municipys ciuitatem a-
 demit, ademit ysdem agros. de agris ratum est: (fuit
 enim populi potestas) de ciuitate ne tandiu quidem
 valuit, quãdiu illa Syllani temporis arma valuerunt:
 an vero Volaterranis, cum enã tum essent in armis,
 L. Sylla victor rep. recuperata, comitys centuria-
 tis,

ORATIO

tū. civitatem eripere non potuit, hodieq. Volaterrani non modo cives, sed etiam optimi cives, fruuntur nobiscum simul hac civitate: consulari homini P. Clodius, eversa rep. civitatem adnare potuit, concilio advocato, condūctis operis non solum egentium, sed etiam servorum Sedulio principe? qui se illo die confirmavit Roma non fuisse. * quod si non fuit, quid te audacius, qui in eius nomen incidere? quid desperatis, qui ne ementiendo quidem potueris auctoritatem adumbrare meliorem? sin autem is primus scivit, quod facile potuit, propter inopiam tibi in foro pernoctans, cur non iuret se Gadibus fuisse, cum tu te fuisse Interamna probaveris? hoc tu igitur, homo popularis, iure civitatem & libertatem nostram putas esse oportere, vi si tibi uno plebs rogante, Velitis, iubeatisne. Sed nūq. centum se velle & iubere dixerint, possit unusquisque nostrum amittere civitatem? tum igitur maiores nostri populares non fuerunt, quide civitate & libertate ea iura sanxerunt, que nec vis temporum, nec potentia magistratum, nec res tum iudicata, nec demiq. universi populi R. potestas, que ceteris in rebus est maxima, labefactare possit. * at tu etiam, ereptor civitatu, legem de iniurijs publicis tulisti. Anagnino nescio cui Menula per gratiam, qui tibi ob eam legem statuam in meis adibus posuit, ut locus ipse in tanta tua iniuria, legem, & inscriptionem statuæ reselleret. quæ res municipiū Anagninis ornatissimis multo maiori dolori fuit, quàm quæ idem ille gladiator scelera Anagnia fecerat. quid, si ne scriptum quidem

PRO DOMO SVA AD PONT.

vnuquam est in ista ipsa rogatione, quam se Sedulius
 negat scivisse, tu huius, vt ael arui praclaro tribuna-
 tus hominis dignitate cohonestes, auctoritatem am-
 plecteris? Sed tamen, si nihil de me tulisti, quo mi- 82
 nus essem non modo in civium numero, sed etiam in
 eo loco, in quo me honores populi Rom. collocave-
 runt: tamen ne eum tua voce violabis, quem, post
 nefarium scelus consulum superiorum, tot vides iu-
 dicijs senatus, populi Rom. totius Italiae honestatum?
 quem, ne tum quidem, cum aberam, negare poteras
 esse tua lege senatorem? vbi enim tuleras, vt mihi a-
 qua, & igni interdiceretur? quod Gracchus de P.
 Popillio, Saturninus de Merello tulit. homines sedi-
 tiosissimi, de optimis ac fortissimis civibus, non, vt
 esset interdictum quod fieri non poterat, tulerunt,
 sed vt interdicere:ur. vbi cauisti, ne in eo me loco
 sensor in senatum legeret? quod de omnibus, etiam
 quibusdam damnatis interdictum est, scriptum est
 in legibus.* Quare hoc ex Clodio scriptore legum tu- 83
 arum, iube adesse: latitat omnino: sed si requiri iusse-
 ris, inuenient hominem apud sororem tuam, occul-
 tantem se capite demisso. sed si patrem tuum, civem
 medius fidius egregium, dissimilemque vestri, nemo
 vnuquam sanus exulem appellavit, qui, cum de eo tri-
 bunus pl. promulgasset, adesse propter iniquitatem illi-
 us Cinnani temporis, noluit, eius imperium est abrogatum:
 si in illo poena legitima turpitudinis non habuit, pro-
 pter vim temporum: in me, cui dies dicta nunquam est,
 qui eius non fui, qui nunquam sum a tribuno pl. citatus,
 damnati poena esse potuit, ea praesertim, quae ne in
 Kk ipsa

ORATIO

84 ipsa quidem rogatione perscripta est? * at vide, quid
interisit inter illam iniquissimum patris tui casum,
& hanc fortunam condicionemq; nostram. patrem
uum, ciuem optimum, praeclarissimi viri filium, qui
si viueret, qua seueritate fuit, tu profecto non viue-
res. L. Philippus censor, auunculum suum praterit in
vecitando senatu: nihil enim poterat dicere, quare
rata non essent, quae erant acta in ea rep. in qua se il-
lus ipsis temporibus censorem esse voluisset, me L. Cor-
ta, homo censorius, in senatu iuratus dixit, se, si cēsor
tum esset, cum ego aberam, meo loco senatorem re-
85 citaturum fuisse. * quis in meum locum iudicem sub-
didit? quis meorum amicorum testamentum disces-
su meo fecit, qui mihi non idem tribuerit, quod & si
adessem? qui me non modo ciuis, sed socius, recipere
contra tuam legem, & iurare dubitauit? denig, vni-
uersus senatus multo ante, quam est lata lex, de me
gratias agendas censuit ciuitatibus ijs, quae M. Tul-
lium, tantum nescio etiam ciuem optime de rep. me-
ritum recepiſsem, & tu vnus, pestifer ciuis, eum re-
stitutum negas esse ciuem, quem eiectum vniuersus
senatus non modo ciuem, sed etiam egregium ciuem
86 semper putauit? * at verò, vt annales populi Rom. &
monimenta vetustatis loquuntur, censor ille Quin-
ctius, & M. Furius Camillus, & M. Seruilius Hala-
cium essent optime de rep. meriti, tamen populi inci-
tati vim, iracundiamq; subierunt: damnatiq; comi-
ijs cēturiatis cum in exilium profugissent, rursus ab
eodem populo placato sunt in suam pristinam digni-
tatem restituti. quod si ijs damnatis non modo non
inmi-

PRO DOMO SUA AD PONT.

imminuit calamitas clarissimi nominis gloriæ,
 sed etiam honestavit (nam etsi optabilius est, cursuram
 vita conficere sine dolore, & sine iniuria: tamen ad
 immortalitatem gloria plus affert, desideratum esse
 à suis civibus, quàm nunquam esse violatum) mihi
 cum sine vlllo iudicio populi profecto, tum amplissimis
 omnium iudicys restituto. maledicti locum, aut cri-
 minis obtinebit? * fortis & constans in optima rati- 87
 one civis P. Populus semper fuit: tamen eius in om-
 ni vita nihil est ad laudem illustrius, quàm calami-
 tas ipsa. quis enim iam meminisset eum bene de rep.
 meritum, nisi & ab improbis expulsus esset, & per
 bonos restitutus? Q. Metelli præclarum imperium in
 re militari fuit, egregia censura, omnis vita plenè
 gravitatis: tamen huius viri laudem ad sempiter-
 nam memoriam temporis calamitas propagavit.
 quod si & illis, qui expulsi sum inique, sed tamen le-
 gibus, reducti inimicis interfectis, rogationibus tri-
 bunitys, non auctoritate senatus, non comitys cen-
 turiatis, non decretis Italia, non desiderio civitatis, i-
 nimicorum iniuria probro non fuit: in me, qui pro-
 fectus sum integer, absui simul cum rep. redy cū ma-
 xima dignitate, te viuo, fratre tuo, altero consule re-
 ducente, altero pratore parente, tuum scelus incum- 88
 probum putas esse oportere? * ac si me populus Rom.
 incitatus iracundia, aut invidia è ciuate eiecisset,
 idemque postea mea in rep. beneficia recordatus,
 se colligisset, temeritatem atque iniuriam suam re-
 stituitione mea reprehendisset: tamè profecto nemo es-
 set tã amens, qui mihi tale populi iudiciũ nõ dignita-

ORATIO

ripotius, quàm dedecori putaret esse oportere. nunc
 vero cum me in iudicium populi nemo omnium vo-
 caris: condemnari non potuerim, qui accusatus non
 sim: denique ne expulsus quidem ita sim, ut, si con-
 tenderem, superare non possem: contraque à populo
 Ro. semper sim defensus, amplificatus, ornatus: quid
 est, quare quisquam mihi se ipsa populari ratione
 89 anteponat? * an tu populum Ro. esse illum putas, qui
 constat ex ijs, qui mercede conducuntur? qui impel-
 luntur, ut vim afferant magistratibus? ut obsideant
 senatum? optent quotidie cadem, incendia, rapina?
 quem tu tamen populum, nisi tabernis clausis fre-
 quentare non poteras: cui populo duces Lentidios,
 Lollios, Sergios praefeceras. o speciem, dignitatemque
 populi Rom. quam reges, quam nationes externa, quã
 gentes vltima pertimescunt: multitudinem homi-
 num ex seruis conditum, ex facinorosis, ex gentibus
 90 congregatam, * illa fuit pulchritudo populi Rom. illa
 forma, quam in campo vidisti, tum cum etiam ti-
 bi contra senatus, totiusque Italiae auctoritatem &
 studium dicendi potestas fuit. ille, ille populus est
 dominus regum, victor atque imperator omni-
 um gentium, quem illo clarissimo die sceleratè vi-
 disti tum, cum omnes principes ciuitatis, omnes
 ordinum atque aetatum omnium, suffragium se-
 non de ciuis, sed de ciuitatis salute ferre censebant:
 cum denique homines in campum non tabernis, sed
 91 municipijs clausis venerunt. * hoc ego populo, si
 tum consules aut fuissent in rep. aut omnino non
 fuissent, nullo labore, tuo precipiti furcri, atque
 impio

PRO DOMO SVA AD PONT.

impio scelere restitiffem : sed publicam causfam con-
 tra vim armatam, sine populi praesidio suscipere no-
 lui: non quod mihi P. Scipionis, fortissimi viri, vs in-
 tima priuati hominis, displiceret: sed Scipionis fa-
 ctum statim P. Mutius consul, qui in gerenda rep-
 putabatur fuisse segnior, gesta, multis S. C. non mo-
 do defendit, sed etiam ornauit: mihi aut te inter-
 fecto, cum consilibus, aut te uiuo, & tecum, & cum
 illis armis decertandum fuit. * erant eo tempore 92
 multa etiam alia metuenda, ad seruos medius fidius
 res peruinisset: tantum homines impios ex vetere il-
 la coniuratione iniustum nefarijs mentibus bono-
 rum odium retinebat. Hic tu me etiam gloriari ve-
 tas: negas esse ferenda, qua solem de me predicare,
 & homo facetus inducis etiam sermonem vrbani-
 ac venustum: me dicere solere, esse me Iouem: eun-
 demq; dictitare, Mineruam esse sororem meam. non
 tam insolens sum, qui Iouem esse me dicam: non tam
 ineruditus, qui Mineruam Iouis sororem meam esse
 sororem existimem, sed tamen ego mihi sororem vir-
 ginem ascisco: tu sororem tuam virginem esse non si-
 uisti, sed vide, ne tu te debeas Iouem dicere, quod tu
 iure eandem sororem & vxorem appellare possis: * 93
 & quoniam hoc reprehendis, quod solere me dicas
 de me ipso gloriosius predicare: quis vnquam audi-
 uit, cum ego de me, nisi coactus, ac necessario dice-
 rem? nam si, cum mihi furta, largitiones, libidines
 obijciuntur, ego respondere soleo, meis consilijs, peri-
 culis, laboribus patriam esse conseruatam: non tam
 sum existimandus de gestis rebus gloriari, quam de

ORATIO

obiectis non cerneri. sed si mihi ante hac durissima
 reip. tempora nihil unquam aliud obiectum est, nisi
 crudelitas illius temporis, cum à patria perniciem
 depuli, quid? me huic maledicto, virum non respon-
 94 dere, an demisse respondere decui? * ego verd etiam
 reip. semper interesse putavi, me illius pulcherrimi
 facti, quod ex auctoritate senatus, consensu bonorum
 omnium pro salute patriæ gessissem, splendorem vr-
 bi, dignitatemq; retinere: præsertim cum mihi vni-
 in hac Rep. audiente populo R. opera mea hanc vr-
 bem, & hanc temp. esse saluam, iurato dicere fa-
 fuisset. Extinctum est iam illud maledictum crude-
 litatis: quod me non vt crudelem tyrannum, sed vt
 mitissimum parentem, omnium ciuium studijs de-
 sideratum, repetitum, accersitum vident. * aliud
 95 exortum est. obicitur mihi meus ille discessus: cui
 ego crimini respondere sine mea maxima laude non
 possum. quid enim pontifices, debeo dicere? peccati
 me conscientia profugisse? at id, quod mihi cri-
 minibus dabatur, non modò peccatum non erat, sed erat res
 post natos homines pulcherrima. iudicium populi
 pertimuisse? at id nec propositum vllum fuit, & si
 fuisset, duplicata gloria discessissem. bonorum mihi
 praesidium defuisse? falsum est, me mortem timuisse?
 turpe est. dicendum igitur est id, quod non dicerem,
 nisi coactus: (nihil enim unquam de me dixi subla-
 tius, asciscenda laudis causa potius, quàm crimini
 depellendi.) dico igitur & quam possum maxima
 voce dico. * cum omnium perditorum & coniura-
 96 torum incitata vr, duce triburo pl. consulibus, au-
 etori-

PRO DOMO SUA AD PONT.

floribus, afflictio senatu, perterritis equitibus Rom.
 suspensa ac sollicita tota ciuitate, non tam in me
 impetum faceret, quam per me in omnes bonos: me
 vidisse, si vicissem, tenues reip. reliquias: si vi-
 ctus essem, nullas futuras. quod cum iudicasset,
 desseui coniugis misera disfidium, liberorum claris-
 simorum solitudinem, fratru absentis amantissimi,
 atque optimi casum, subitas fundatissima familia
 ruinas: sed his omnibus rebus vitam anteposui meo-
 rum ciuium. remq; publicam condere vnius discessu,
 quam omnium interitu occidere malui. speraui id,
 quod accidit, me iacentem posse à viuis viris forti-
 bus excitari: si vnà cum bonis interissem, nullo mo-
 do posse recreari. * accepi, pontifices, magnum, atq;
 incredibilem dolorem, non nego, neque istam mihi
 ascisco sapientiam, quam nonnulli in me require-
 bant, qui me animo nimis fracto esse atque afflictio
 loquebantur, an ego poteram, cum à tot rerum tan-
 ta varietate diuellerer, (quas iccirco pratereo, quod
 ne nunc quidem sine fletu commemorare possum)
 inficiari, me esse hominem, communem natura
 sensum repudiare? tum verò neq; illud meū factum
 laudabile, nec beneficium vllum à me in reip. pro-
 fectū dicere, si quidē ea reip. causā reliquisset, qui-
 bus equo animo carerem: eamq; animi duritiā, sicut
 corporis, quod cum vritur nō sentit. stuporē potius, quā
 virtutē, putarem. * suscipere tātos animi dolores, at-
 que ea, quæ capta vrbe accidunt victū, stante vrbe
 vnum perpeti, & iam se videre distrabi à complexu
 suorū, disturbari tecta, diripi fortunas, patria demig,

kk 4 causa

ORATIO

caussa patriam ipsam amittere, spoliari populi R.
 ben:ficijs amplissimis, præcipitari ex altissimo digni-
 tatis gradu, videre prætextatos inimicos, nondum
 morte complorata, arbitria petentes funeris: hæc om-
 nia subire conseruandorum ciuium causa, atque
 ita, ut dolenter ab his, non tam sapiens, quam h, qui
 nihil curant, sed iam amans tuorum, ac tui, quam
 communis humanitas postulat: ea laus præclara ac
 diuina. nam qui ea, qua nunquam cara atque iu-
 cunda duxit, equo animo reip. causa deserit, nullam
 beneuolentiam insignem in remp. declarat: qui au-
 tem ea relinquit reip. causa, a quibus cum summo
 dolore diuellitur, ei patria cura est, cuius salutem
 99. charitati anteponit suorum. * quare remp. (dis-
 rumptur licet ista furia, atque audiat hæc ex me,
 quoniam lacepsit) hu seruaui, ut consul. rogatus
 armatos vicerim: priuatus, consulibus armatis ce-
 rim. viriusque temporis fructum tuli: maximum:
 superioris, quod ex senatus auctoritate & senatum,
 omnes honos, mea salutis causa, mutata veste vidi:
 posterioris, quod & senatus, & populus R. & omnes
 mortales, & priuatim & publice iudicauerunt, sine
 100. meo reditu remp. saluam esse non posse. * sed hic
 meus reditu, pontifices, vestro iudicio continetur.
 nam si vos me in meis adibus collocatis, id quod in om-
 ni mea causa, semper studijs, consilijs, auctoritati-
 bus, sententijsq; fecisti: video me plane ac sentiore-
 stitutum. sin mea domus non modò mihi non reddi-
 tur, sed etiam monumentum præbet inimico doloris
 mei, sceleris sui, publicæ calamitatis: qui erit, qui
 hunc

NO DOM

autem potest
 auctoris
 quæ: in qua
 sed separatim
 merendum potest
 uarie, in qua
 infiora. * an ex
 ter, aut oculorum
 rita seruatorum
 vites indicat.
 uerlam r e n ab
 it, & ab eodem
 ita in, ne vng
 Sp. Neliq; regu
 nequid aliud
 casti, nomen
 probata est. ap
 se, atque in eod
 ita priuatum fr
 uerisa, ut illi
 tonaretur, M.
 Gallorum impetu
 hese h sui glori
 rorum denum
 velle, quam igit
 fori iudibus ma
 luntati sunt, cano
 pteu nestros
 latio, sed auctor
 pteu, labem

PRO DOMO SVA AD PONTI-

huncreditum potius, quàm pœnam sempiternam pu-
 tes? in conspectu præterea totius vrbis domus est mea,
 pontifices: in qua si manet illud non monumentum
 vrbi, sed sepulchrum inimici nomine inscriptum,
 demigrandum potius aliquid est, quam habitandum
 in ea vrbe, in qua trophœa, & de me, & de rep. vidē
 constituta. * an ego tantam aut animi duritiem ha-¹⁰¹
 bere, aut oculorum impudentiam possim, vt cuius
 vrbis seruatoreme esse, senatus omnium assensu
 toties iudicarit, in ea possim intueri domum meam
 euersam rōi ab inimico meo, sed ab hoste commu-
 ni, & ab eodem extructam, & posuam in oculis ci-
 uitatis, ne vnquam conuiescere possit fletus bonorū?
 Sp. Meliū regnum appetens domus est complanata.
 ecquid aliud? aquum accidisse Melio populus R. indi-
 cavit, nomine ipso Aequimeliū stultitia pœna com-
 probata est. Sp. Casij domus ob eam causam euer-
 sa, atque in eodem loco ades posita Telluris, in Vac-
 ci pratis domus fuit M. Vacci, qua publicata est &
 euersa, vt illius facinus memoria & nomine loci
 notaretur, M. Manlius cum ab ascensu Capitolij
 Gallorum impetum repulisset, non fuit contentus
 beneficij sui gloria: regnum appetisse est iudicatus:
 ergo eius domum euersam, duobus lucis conuestitam
 videtis. quam igitur maiores nostri sceleratis ac ne-
 farijs ciuibus maximam pœnam constitui posse ar-
 bitrati sunt, eandem ego subibo, ac sustinebo, vt apud
 posteros nostros non extinctor conurationis & sce-
 leris, sed auctor & dux fuisse videar? * hanc verd, ¹⁰²
 pontifices, labem turpitudinis, & inconstantia pote-
 rit

ORATIO

vit populi R. dignitas sustinere, viuo senatu, vobis principibus publici consilij, vt domus M. Tullij Ciceronis cum domo Fuluij Flacci ad memoriam poena publicè constituta coniuncta esse videatur? M. Flaccus, quia cum C. Graccho contra salutem reip. fecerat, & senatus sententia est interfectus, & eius domus euersa, & publicata est, in qua porticum post aliquanto Q. Catulus de manubijs Cimbricis fecit, ista autem fax aut furia patrie, cum urbem, Pisone & Gabino ducibus, cepisset, occupasset, teneret, vno eodemq; tempore & clarissimi viri mortui monumenta debebat: & meam domum cum M. Flacci domo coniungebat, vt qua poena senatus affecerat euersorem ciuitatis, eadem iste oppresso senatu afficeret

103 eum, quem P. C. custodem patrie iudicassent. * hanc verò in Palatio, atq; in pulcherrimo urbis loco, porticum esse patiemini, furoris tribunitij, scelerum consularis, crudelitatis coniuratorum, calamitatis reip. dolorum mei defixum indicium ad memoriam omnium gentium sempiternam? quam porticum pro amore, quem habetis in reip. & semper habuistis, non modo sententijs, sed si opus esset, manibus vestris disturbare cuperetis. nisi quem foris illius castissimi sacerdotis superstitiosa dedicatio deterreret. * o rem, quam homines cura soluti ac liberati, ridere non desinant, tristiores autem sine maximo dolore audire non possint, P. ne Clodius, qui ex pontificis maximi domo religionem eripuit, is in meam intulit? hunc, inquam, etiam vos, qui estis antistites ceremoniarum & sacrorum, aucto-

rem

104

NO DON

mentis, &
 immortales
 sed vestra sa
 ut res omnes
 putat? hic m
 m, qui ad sum
 unipites, gra
 veritatem exci
 tem ore, accus
 gione deseruere
 si. * affricite,
 gatum, & fr
 tificum) mo
 gionis, niam
 quid i ibi nec
 natic sacrifici
 tre? que an
 cut, vt non pu
 niam multib
 quem vnquam
 na priuata calu
 furunt, cum sa
 ssteminem: ne
 po intelligeret
 tari, sim ille, &
 sol lamina anstis
 san maffo flagita
 nam oculoru
 eniretam casto.

PRO DOMO SVA AD PONT.

rem habetis, & magistrum publica religionis? &
dij immortales (vos enim hac audire cupio) P.
Clodius vestra sacra curat? vestrum numen hor-
ret? res omnes humanas religione vestra contine-
ri putat? hic non illudit auctoritati horum omni-
um, qui adsunt summorum virorum? non vestra,
pontifices, grauitate abutitur? ex isto ore religio-
nis verbum excidere, aut elabi potest? cum tu eo-
dem ore, accusando senatum, quodd seuerè de reli-
gione decerneres, impurissimè teterrimeque viola-
sti. * aspiciate, aspiciate, pontifices, hominem reli-
giosum, & si vobis viderur, (quod est honorum pon-
tificum) monete eum, qui modo quendam esse reli-
gionis, nimum esse superstitiosum non oportere,
quid tibi necesse fuit anili superstitione homo sa-
natice sacrificium, quod aliena domi fieret, inui-
sere? qua autem te tanta mentis imbecillitas re-
nuit, vt non putares deos satis posse placari, nisi
etiam muliebribus religionibus te implicuisses?
quem vnquam audisti maiorum tuorum, qui & sa-
cra priuata coluerunt, & publicis sacerdotijs pra-
fuerunt, cum sacrificium Bona dea fieret, interfu-
isse? neminem: ne illū quidem, qui cacus factus est. ex
quo intelligitur, multa in vita falsò homines opi-
nari, cum ille, qui nihil viderat sciens, quod nefas es-
set, lumina amisit: istius, qui non solū aspectu, sed et-
iam incesto flagitio, & stupro polluit ceremonias, pœ-
na omnis oculorū ad cœcitatē mentis est conuersa, hoc
auctore tam casto, tam religioso, tam sancto, tam pro-
pote-

ORATIO

potestis, pontifices, non commoueri, cum suis dicas
 se manibus domum cuius optimi euertisse, & eam ipsi-
 106 dem manibus consecrasset? * qua tua fuit consecra-
 tio: tuleram, inquit, ut mihi liceret. quid? non ex-
 ceperas, ut, si quod ius non esset rogare, ne esset ro-
 gatum? ius igitur statuetis vniuscuiusque vestram
 sedes, aras, focos, deos penates subiectos esse libi-
 dini tribunitia? in quem quisque per homines con-
 citatos irruerit, quem impetu perculerit, huius
 domum non solum affligere, quod est presentis in-
 sania, quasi tempestatis repentinae, sed etiam in
 107 posterum tempus, religione sempiterna obligare? *
 equidem sic accepi, pontifices, in religionibus sus-
 cipiendis caput esse, interpretari, qua voluntas
 deorum immortalium esse videatur: nec est vlla
 erga deos pietas, nisi honesta de numine eorum ac-
 mente opinio, cum expeti nihil ab ipsis, quod sit iniu-
 stum ac inhonestum arbitrere. hominem inuenire
 ista labestum, cum omnia tenebat, neminem po-
 tuit, cui cedes meas addiceret, cui traderet, cui do-
 naret (ipse cum loci illius, cum adium cupiditate
 flagraret: ob eamque causam vnam, vna ista illa
 rogatione sua, vir bonus dominum se in meis bo-
 nus esse voluisset, tamen illo ipso in furore suo non
 est ausus meam domum, cuius cupiditate inflam-
 matus erat, possidere) deos immortales, existi-
 matis, cuius labore & consilio sua ipsi templa te-
 nuerunt, in eius domum afflictam, & euersam per
 vnius hominis sceleratissimi nefarium latrocini-
 um,

IN DOMO S
 rogare voluisse
 extra certam
 dignitatem, qua
 quatenus pro
 liceret, et qui
 teris, empro
 priati, neque pa
 curant. etenim igitur
 non attigit, qui ne
 non haberetur, de
 respicerent? aff
 miter, & familia
 ita tanquam in ca
 quid est factum
 quam domum vnde
 scilicet, hic est
 vna continetur:
 mulu, vnde alit
 est foris istum ab
 aqua maiores vestri
 ita esse viderunt, p
 quem labestum aut
 ma euerit. at qu
 , quod quidem
 est, est. tam
 non ex vrb tota fuit
 gna per late pra
 am in templi Cass
 vna in hunc clar

PRO DOMO SVA AD PONT.

um, immigrare voluisse? cuius est nemo intant^o
 populo extra contaminatam illam & cruentam. 108
 P. Clodij manum, qui rem vllam de meis bonis at-
 tingerit, qui non pro suis opibus in illa tempestate
 defenderit. at, qui aliqua se contagione prada,
 societatis, emptionis contaminarunt, nullius ne-
 que priuati, neque publici iudicij pœnam effugere
 potuerunt. ex his igitur bonis, quorum nemo rem
 vllam attigit, qui non omnium iudicio sceleratis-
 simus haberetur, dÿ immortales domum meam
 concupiuerunt? ista tua pulchra Libertas deos
 penates, & familiares meos lares expulit, vt à te
 ipsa tanquam in captiuus sedibus collocaretur? * 109
 quid est sanctius, quid omni religione munitius,
 quam domus vnusquisque civium? hic ara sunt,
 hic foci, hic dÿ penates, hic sacra religionis cere-
 monia continentur: hoc per fugium est ita sanctum
 omnibus, vt inde abripi neminem fas sit. quoma-
 gù est furor istius ab auribus vestris repellendus:
 qui qua maiores vestri religionibus iuta nobis, &
 sancta esse voluerunt, ea iste non solum contra re-
 ligionem labefactauit, sed etiam ipsius religionis
 nomine euertit.* at qua dea est? Bonam esse oportet, 110
 quandoquidem est abs te dedicata. Libertas,
 inquit, est. eam tu igitur domi mea collocasti,
 quam ex vrbe tota sustulisti. tu, cum collegas tuas
 summa potestate praditos, negares liberos esse:
 cum in templum Castoris aditus esset apertus ne-
 mini: cum hunc clarissimum virum, summo gene-
 re na-

ORATIO

ve natum, summis populi beneficijs vsum, pontificem,
 & consularem, & singulari bonitate, & modestia
 pradtum, quem quibus oculis aspicere audeas, sa-
 tis mirari non queo, audiente populo Rom. a pedisse-
 quis conculari iuberet: cum idem natum extur-
 bares, privilegjs tyrannicis irrogatu: cum prin-
 cipem orbis terrarum inclusum domi contineres:
 cum forum armatis cateruis perditorum homi-
 num possideres: Libertatis simulacrum in ea
 domo collocabas, qua domus erat ipsa indicio tui
 crudelissimi dominatus, & miserrime populi Ro. ser-
 uitutis? * eum ne potissimum Libertas domo sua de-
 buit pellere, qui nisi fuisset, in seruorum potestatem
 ciuitas tota venisset? at vnde inuenta est ista Li-
 bertas? quae sui enim diligenter. Tanagraea quadam
 meretrix fuisse dicitur. eius non longe à Tanagris
 simulacrum è marmore in sepulchro positum fuit. hoc
 quidam homo nobilis, non alienus ab hoc religioso
 Libertatis sacerdote, ad ornatum adilitatis sua de-
 portauit: etenim cogitabat omnes superiores, mu-
 neris splendore superare: itaque omnia signa, tabu-
 las, ornamentorum quod superfuit insans, & com-
 munitibus locis, tota è Gracia atque insulis omnibus,
 honoris populi R. causa, sanè frugaliter, domum suam
 deportauit. * is posteaquam intellexit, posse se, in-
 teruersa adilitate, à L. Pisone consule praeorem re-
 nunciari, si modo eadem prima litera competitorem
 habuisset aliquem, adilitatem duobus in locis, par-
 tim in area, partim in hortu suis collocauit: signum

de

IN DOMO

lib. meretricis ad
 tanagrae simula-
 crum deum quippe
 meretricis, etiam
 in sacro collo-
 cati haec vixit
 illius: haec enim
 est effectus iudicium
 operam in praesentia
 appellat, au filio
 et cum rebus in
 ante seculis, et
 natae praemia in
 iste duo: consules
 resp. duo sunt mo-
 renti consilium in
 scriptis depraecati
 sic atque imperio
 a domo mea d. flor
 in tantum meam
 tati iubent. * p
 tate. M. Fulvius de
 iisset, monumentum
 iussit, ut eius, qu
 sic, omnia memoria
 tantum tolleret
 pontificis adire
 vna iud. qui eniter
 vna amato nego

PRO DOMO SUA AD PONT.

de busto meretricis ablatum isti dedit, quod esset
 signum magis istorum sceleris, quam publica liber-
 tatis. hanc deam quisquam violare audeat, imagi-
 nem meretricis, ornamentum sepulcri, à pure sub-
 latam, à sacrilego collocatam? hac me domo mea
 pellet? hac vltix afflictæ civitatis, reip. spoljs or-
 nabitur? hac erit in eo monumento, quod positum
 est, ut esset indicium oppressi senatus ad memoriam
 sempiternam turpitudini? * *Q. Catule (patrem* 113
me appellem, an filium? recentior memoria filij
est, & cum rebus meis gestis coniunctior?) tan-
rumne sefellit, cum mihi summa, & quotidie
maiora premia in rep. fore putabas? negabas fas
esse duos consules esse in hac civitate inimicos
reip. duo sunt inveni, qui senatum tribuno fu-
renti constructum traderent, qui pro me patres
conscriptos deprecari, & pepulo supplices esse e-
dictis atque imperio vetarent, quibus spectanti-
bis domus mea disturbaretur, qui denique ambu-
stas fortunatum mearum reliquias in domo com-
portari inberent. * Venio nunc ad patrem. Tu, *Q.* 114
Catule, M. Fulvii domam, cum is fratris tui so-
cer fuisset, monumentum tuarum manubiarum es-
se voluisti, ut eius, qui perniciose reip. consilia ce-
pisset, omnis memoria funditus ex oculis hominum
ac mentibus tolleretur. hoc si quis tibi adituanti
illam porticum ediceret, fore tempus, cum is tri-
butus pleb. qui auctoritatem senatus, iullicium
bonorum omnium neglexisset, tuum monumentum,
 con-

ORATIO

consulibus non modò inspectantibus, verum adiuto-
nantibus, disturbarer, euerteret; idque cum eius
cuius, qui temp. ex senatus auctoritate consul de-
fendisset, domo conungeret. nonne responderes,
115 id, nisi eversa ciuitate, accidere non possit* at vi-
dere hominis intolerabilem audaciam cum proie-
cta quadam & effrenata cupiditate, monimen-
tum iste nunquam aut religionem vllam excogi-
tauit: habitare laxè & magnificè voluit, duasque
& magnas & nobiles domos coniungere. eodem
puncto temporis, quo meus discessus isti causam
cadu eripuit, à Q. Seio contendit, vt sibi domum
venderet. cum ille id negaret, primò se lumibus
eius esse obstructurum minabatur. affirmabat Post-
humus, se viuo illam domum istius nunquam futu-
ram. acutus adolescens ex ipsius sermone intelle-
xit, quid fieri oporteret: hominem veneno ap-
tissime sustulit: emit domum, litigatoribus defa-
116 rigitis, propè dimidio carius, quam estimabat.*
quorsum igitur hac oratio pertinet? domus mea
illa propè tota vacua est: vix pars adium mearum
decima ad Catuli porticum accessit. causa fuit
ambulatio, & monumentum, & ista Tanagrae;
oppressa libertate, Libertas; in palatio pulcherrimo
prospectu, portuum cum conclauibus pauimen-
ta tam trecentum pedum concupierat, amplissi-
mum peristylum, cetera eiusmodi, facile vt om-
nium domos & laxitate & dignitate superaret. &
homo religiosus; cum ades meas idem emeret &
ven-

INDOMO SY
 em tamen illa t
 tunc emptio
 niam dicit hominem
 in Maesi, vii mar
 ranti causa succo
 in Palatio nobilissim
 nem adium partem
 ene, scilicet Clodia, qua
 in ex multo Clodia
 state, aut sceleret
 tam variam, ta
 atatem, impudenti
 improbatu? * por
 ulet, cum ad portu
 ficere, non collegiu
 tem tributus pl. rel
 non cogere? esse: col
 collegio quia tandem
 ritatem in vno, que
 angit atas, & h
 riam scientia:
 nam certe perit
 ipse fuit frater, mo
 ven querimus: et sic
 qua fit, rames qua
 quibus, ea propter eas
 na non est putand
 vestigio erit mitem
 in huiusmodi in collegi
 et nup. obstruim be

PRO DOMO SUA AD PONT.

venderet, tamen illi tantis tenebris non est ausus
suum nomen emptioni illi ascribere, posuit scilicet
Statonem illum hominem sua virtute egentem, vt
i, qui in Marsis, vbi natus est, tectum, quod im-
bris vitandi causa succederet, nullum haberet,
ades in Palatio nobilissimas emisse se diceret. in-
feriorem adium partem assignauit non sua genti
Fonteia, sed Clodia, quam reliquit. quem in nume-
rum ex multis Clodys nemo nomen dedit, nisi aut
egetate, aut scelere perditus. hanc vos, pontifi-
ces, tam variam, tam nouam in omni genere vol-
untatem, impudentiam, audaciam, cupiditatem,
comprobatu? * pontifex, inquit, affuit. non te
pudet, cum ad pontifices res agatur, pontificem
dicere, non collegiū pontificum affuisse? praesertim
cum tribunus pl. vel denunciare potueris, vel et-
iam cogere? esto: collegium non adhibuisti: quid?
de collegio quis tandem affuit? posuerat enim au-
thoritatem in vno, quae est in his omnibus, sed ta-
men auget aetas, & honos dignitatem. opus e-
rat etiam scientia: quam etsi omnes consecuti
sunt, tamen certè peritiores vetustas facit. * quis
ergo affuit? frater, inquit, vxoribus meae, si auctori-
tatem quarimus: etsi id est aratus, vt nondum con-
secutus sit, tamen quanta est in adolescente au-
thoritas, ea propter tantam coniunctionem affini-
tatis minor est putanda. sin autem scientia est
quasita, quis erit minus peritus, quam is, qui pau-
cis illis diebus in collegium venerat? qui etiam tibi
erat magis obstrictus beneficio recenti, cum se fra-

L l trem

PRO DOMO SVA AD PONT.

si verius dedicationis, nihil de religione & cere-
monijs: non disimulo me nescire ea, quae etiam si
scirem, disimularem, ne alijs molestus, vobis etiam
inuisus viderer: et si effluunt multa ex vestra dis-
ciplina, quae etiam ad nostras aures saepe permanent.
postem teneri in dedicatione oportere, videor an-
dusse, templi: ibi enim postis est, vt templi aditus
est, & vultus, ambulationis postes nemo vquam
tenuit in dedicando, simulacrum autem aut aram
si dedicasti, sine religione loco moueri potest. sed
iam hoc dicere tibi non licebit, quoniam pontificem
postem tenuisse dixisti. * quanquam quid ego de de-
122
dicatione loquar? aut quid de vestro iure, & reli-
gione, contra quam proposueram, disputabo? ego
verò si omnia solemnibus verbis, veteribus, & priscis
institutis acta esse dicerem, tamen me reip. in re
defenderem. an, cum tu eius civis discessu, cuius
tuis opera seruata, atque omnes boni civitatem
esse incolam toties iudicassent, oppressam re-
terrimo latrocinio cum duobus sceleratissimis con-
sulibus temp. teneres: domum eius, qui patriam de-
se seruata perire suo nomine nolisset, per pon-
tificem aliquem dedicasses: posset recreata resti-
sustineri? * date de hac religione aditum, ponti-
123
fices: iam nullam fortassis communibus exitum
reperietis. at, si postem tenuerit pontifex, &
verba ad religionem deorum immortalium con-
posita, ad perniciem civitatis transtulerit, velebit
ad imitam nomen sanctissimum religionis: scri-

ORATIO

bunus pl. verbis non minus priscis & penè sollem-
 nibus, bona civis cuiuspiam consecravit, non vale-
 bit? at qui C. Atinius patrum memoria bona Q. Me-
 telli, qui eum ex senatu censor eiecerat, aui tui, Q.
 Metelle, & tui P. Servili, & pro aui tui, P. Scipio,
 consecravit, foculo posito in rostris, adhibitoq, ti-
 bicine. quid tum? num ille furor tribuni pl. ductus
 ex nonnullis veterum temporum exemplis, fraudi
 Metello fuit, summo illi & clarissimo virò? certè
 non fuit. * vidimus hoc idem Cn. Lentulo censori
 124 tribunum pl. facere. nunquid igitur is bona Len-
 tuli religione obligavit? sed quid ego ceteros? tu, tu,
 inquam, capite velato, concione aduocata, foculo
 posito, bona tui Gabinij, cui regna omnia Syrorum,
 Arabum, Persarumq, donaras, consecrasti. quòd si
 tum nihil est actum, quid in meo bonis agi potuit?
 sin est ratum, cur ille gurges belluatus tecum simul
 reip. sanguinem, ad cælum tamen extruxit vil-
 lam in Tusculano, visceribus ararj: mihi meas
 ruinas, quarum ego similem totam urbem esse
 passus non sum, aspiciere non licuit? * omitto Ga-
 125 binium. quid? exemplo tuo bona tua, nonne T.
 Mummius, vir omnium fortissimus atque optimus
 consecravit? quòd si, quia ad te pertinet, ratum
 esse negas oportere: ea iure constituisti in precla-
 ro tribunatu tuo, quibus in te conuersis, recusares,
 alios euerteres? sin ista consecratio legitima est,
 quid est, quod profanum in tuis bonis esse possit?
 an consecratio nullum habet ius, dedicatio est reli-
 giosa?

PRO DOMO SUA AD PONT.

giosa? quid ergo illa tua tum obtestatio tibicinis?
 quid foculus? quid preces? quid prisca verba vo-
 luerunt? ementiri, fallere, abuti deorum immor-
 talium numine, ad hominum timorem voluisti?
 nam si est illud ratum, mitto Gabinium, tua domus
 certe, & quicquid habes aliud, est Cereri conse-
 cratum, sin ille ludus fuit, quid te impurius, qui
 religiones omnes pollueris, aut ementiendo, aut
 stuprando? * iam fateor, inquit, in Gabinio me
 nefarium fuisse. quippe vides poenam illam à te
 in alium institutam, in te ipsum esse conuersam.
 sed homo, omnium scelerum flagitiorūque docu-
 mentum, quod in Gabinio fateris, cuius impudici-
 am pueritia, libidines adolescentia, dedecus & e-
 gestatem reliqua vita, latrocinium consulatus vi-
 dimus: cui ne ista quidem ipsa calamitas iniuria
 potuit accidere, id in me infirmas? & grauius ef-
 se dicis, quod vno adolescente, quam quoddam con-
 sione tota teste effecisti? * dedicatio magnam, in-
 quit, habet religionem. nonne vobis Numa Pompilius
 videtur loqui? discite orationē, pōtiffices, & vos
 flamines: etiam tu rex discē à gentili tuo: quan-
 quam ille gentem istam reliquit; sed tamen discē
 ab homine religionibus dedito, iusto, tum omnium
 religionum perito. quid? in dedicatione nonne, &
 quis dicit, & quid, & quomodo, queritur? an tu hec
 ita confundis & perturbas, vt quicumq; velit, quod
 velit, quo modo velit, possit dedicare? quis eras tu
 qui dedicabas? quo iure? qua lege? quo exēplo? qua

ORATIO

potest atē vbi te isti rei populus Ro. profecerat? video enim esse legem veterem tribunitiam, qua veteri iniussu plebis ades, terram, aram consecrare. neque tum hoc ille Q. Papirius, qui hanc legem rogavit, sensit, neque sufficatus est fore periculum, ne domicilia, aut possessiones indemnatorum civium consecrarentur: neque enim id fieri fas erat, neque quisquā fecerat, neq; erat causa, cui prohibendo non tam deterere videretur, quam admonere. * sed quia consecrabantur ades, non priuatorum domicilia, sed quae sacra nominantur: consecrabantur agri, non ita ut nostra praedia, si quis vellet, sed ut imperator agros de hostibus captos consecraret: stantebantur ara, quae religionem asserent, ipso si loco essent consecrata: haec, nisi plebs iussisset fieri vetuit. quasi tu interpretaris de nostris adibus atq; agris scripta esse, non repugno. sed quaero, quae lex lata sit, ut tu meas ades consecraves, vbi tibi hac potestas data sit: quo iure feceris. neq; ego de pontificio, sed de iure publico disputo. Lex Papiria vetat ades iniussu plebis consecrari: fit sanē hoc de nostris adibus, ac non de publicis templis. vnum est inde verbum consecrationis in ipsa tua lege, si

128 illa lex est, ac nō vox sceleris & crudelitatis tuae. * quod si tibi tam in illo reip. naufragio omnia in mentem venire potuisset, aut si tuus scriptor in illo incendio civitatis non syngraphas cum Byzantijs exulibus, & cum legatiis regis saceret, sed vacuo animo

ADOMO SV
 in ista non scita se
 omnia p... re
 in non tempore e...
 co...
 me...
 i...
 ma...
 de Cr. Pompe...
 op...
 id est, ut loq...
 dom...
 ut tantag...
 fore animo & ca...
 se. * at videt, qu...
 re ali, non qualem...
 v...
 q; in publico collo...
 p...
 ut...
 ma...
 mitem cum h...
 em...
 p...
 ma...
 m...
 p...
 m...
 p...
 m...

PRO DOMO SUA AD PONT.

animo tibi ista non scita, sed portenta conscriberet:
 esses omnia si minus re, at verbis legitimis, consecu-
 rus, sed vno tempore cautiones fiebant pecuniarū,
 fadera feriebantur prouinciarum, regum appel-
 lationes venales erant, seruorum omnium vica-
 tim celebrabatur tota vrbe descriptio, inimici in
 gratiam reconciliabantur, imperia adscribeban-
 tur noua iuuentuti, Q. Seio venenum misero pa-
 rabatur, de Cn. Pompeio, propugnatore & custode
 imperij interficiendo consilia inibantur, senatus ne
 quid esset, vt lugerēt boni semper, vt capta resp. cō-
 sulum prodicione, vt tribunitia teneretur: hac cū
 tot tantaq; agerentur, non mirum est, praesertim in
 furore animi & cōcitate, multa illū, & te sefellif-
 se.* at videte, quanta sit vis huius Papyria legi in
 re tali, non qualem tu affers sceleris plenā, & su-
 voris. Q. Martius censor signum Concordia fuerat,
 idq; in publico collocarat. hoc signum C. C. C. C. C.
 for, cū in curiā irarstulisset, collegiū vestrū cōsu-
 luit, num quid esse causa videretur, quin id signum
 curiamq; Concordia dedicaret? quaso, pont. fices, &
 hominem cum homine, & tempus cum tempore, &
 rem cum re comparate. ille erat summa modestia,
 & grauitate censor: hic tribunus, pl. scelere, & au-
 dacia singulari: tempus illud erat tranquillum, &
 in libertate populi, & gubernatione postriū senatus:
 tuū porro tēpus, libertate populi R. oppressa, senatus
 auctoritate deleta. res illa plena iustitia, sapiētia,
 dignitatis. censor. n. penes quē maiores nostri (id q;
 tu sustulisti) iudiciū senat: de dignitate esse volue-

ORATIO

¹³¹ runt, Concordia signum volebat in curia, curiamq;
 ei dea dedicare. * praeclara voluntas, atq; omni lau-
 de digna: praescribere enim se arbitratur, vt sine
 studijs dissensionis sententia dicerentur, si sedem ip-
 sam ac templum publici consilij religione Concor-
 dia deuinxisset. tu, cum ferro, cum metu, cum
 edictis & priuilegijs, cum praesentibus copijs perdi-
 torum, absentiu exercitus terrore, & minus, consu-
 lum societate, & nefario foedere, seruitute oppressa
 ciuitatem teneres, Libertatis signum posuisti ma-
 gis ad ludibrium impudentiae, quam ad simulatio-
 nem religionis. ille in curia, quae poterat, sine cuius-
 quam incommodo dedicabat: tu in ciuis opti-
 me de rep. meriti cruore, ac penes obsibus simula-
 crum non libertatis publica, sed licentia collocasti,
 atq; ille tamen ad collegium retulit: tu ad quem re-
¹³² tulisti? * si quid deliberes, si quid tibi aut pian-
 dum, aut instituendum fuisset religione domestica,
 tamen insuuto ceterorum vetere ad pontificem de-
 tulisses: nouum delubrum cum in vrbe clarissimo
 loco, nefario quodam atq; inaudito instituto incho-
 ares, referendum ad sacerdotes publicos non putasti?
 at si collegium pontificum adhibendum non videba-
 tur, nemone horum tibi idoneus visus est, qui atate,
 honore, auctoritate antecessit, vt cum eo dedicati-
 one communicares? quorum quidem tu non con-
 tempnisti, sed pertimisti dignitate. an tu auderes
 querere ex P. Seruilio, aut ex M. Lucullo: quorum
 ego consilio, atq; auctoritate temp. consul ex vestris
 manibus ac facibus eripui, quibusnam verbis, aut
 quo

PRO DOMO SUA AD PONT.

quo ritu, primùm hoc dico, cuius domum consecra-
 re: deinde cuius eius, cui princeps senatus, cui etiam
 ordines omnes, deinde Italia tota, post cuncta gen-
 tes, testimonium huius urbis, aut imperij conseruari
 dedissent? * quid diceres, ò nefanda & perniciofa la- 133
 be s ciuitatis? ades, ades Luculle, Seruili, adū dedico
 domum Ciceronis, vt mihi praeatus, postq̄, teneatis.
 es tu quidem cum audacia, tum impudentia singu-
 ari: sed tibi tamen oculi, vultus, verba cecidissent,
 cum te viri, qui sua dignitate personam populi Ro.
 atque auctoritatem imperij sustinerent, verbis gra-
 uissimis perterruissēt, neq; sibi fas esse dixissent, fu-
 rori interesse tuo, atq; in patria parricidio & sceler-
 re. * qua cum videres, tum ad te tuum affinem non 134
 relictum à te, sed relictum à ceteris contulisti: quē
 ego tamen credo si est ortus ab illis, quos memoria
 proditum est, ab isto ipso Hercule perfuncto iā la-
 boribus sacra didicisse, in viri fortis erumnis non ita
 crudelem fuisse, vt in viui, & iam spirantis caput
 bustū suis manibus imponeret: qui aut nihil dixit,
 aut, si fecit, omnino penam hanc materna temeri-
 tatis tulit, vt mutam in delictō personam, nomenq;
 praeberet: aut, si dixit aliquid, dixit verbis bastan-
 tibus, postemq; tremebunda manu tetigit. certe ni-
 hil ritē, nihil castē, nihil more institutoq; perfecit.
 viderat ille Murenam virricum suum consulē de-
 signatū, ad me consulem tum Allobrogib. cōmunis e-
 xitiij indicia afferre: audierat ex illo, se à me bis sa-
 lutē accepisse: separatim semel, iterū cū vniuersis. * 135
 quare quis est, qui existimare possit, huic nouo pōri-

ORATIO

fici primam hanc post sacerdotium initum religionem insituenti, vocemq; mittenti, non & linguam obmutuiffe, & manum obtorpuisse, & mentem debilitatam metu concidisse? præsertim cum ex collegio tanto non regem, non flaminem, non pontificem videret fieriq; particeps alieni sceleris inuitus cogere-retur, vt grauissimas penas affinitatis impurissima sustineret? sed vt reuertar ad ius publicum vindicandum, quod ipsi pontifices semper non solum ad suas ceremonias sed etiam ad populi iussa accommodauerunt, habetis in commentarijs vestris, C. Cassium censorem de signo Concordia dedicando ad pontificum collegium retulisse, etq; M. Aemilium Pont. Max. pro collegio respodisse: nisi cum populo R. nominatum profecisset, atq; eius iussa faceret, non videri ea recte posse dedicari. quid? cum Licinia virgo Vestalis summo loco nata, sanctissimo sacerdotio prædita, T. Flamino, Q. Metello cos. aram, & adiculam, & puluinar sub saxo sacro dedicasset, non eam rem ex auctoritate senatus ad hoc collegium Sex. Iulius prætor retulisset? cum P. Scævola Pontifex Max. pro collegio respondisset: quod in loco publico Licinia C. F. iniussu populi dedicasset, sacrum non videri esse, quam quidærem quanta seueritate, quantaq; diligentia senatus sustulerit, ex ipso S. C. facile cognoscetis. recita S. C. * videtis ne prætorum urbano negotium datum, vt curaret: ne id sacrum esset? & vt si qua essent incisa, aut inscripta litteræ tollerentur? ô tempora, ô mores. tum censorem, hominem sanctissimum, simulacrum Concordia dedicare pontifices in templo inaugurato prohibuerunt: post autem senatus in loco au-

IN DOMO SV

quo sancta aram
 ante pontificum
 dedicatione later
 id patris, tam
 canas regere
 al. enes, atq; t
 religione omni
 natura in clem
 laborib. ac peric
 tare ip. collocari
 morum omnium
 alerit: id sper
 ame simul expul
 can? At si pontif
 fici sunt dedis
 am, quæ propo
 ritie: quibus cer
 mas pos. nihil
 bil de abscondit
 ut abne a me de
 ut quæstia ex ali
 ratio ex rebus pal
 lapsum delatis, ex
 vestra sunt, quid
 que tenet non su
 ius iustia, quæ per
 iacta, cõsistent
 præsertim eam
 rebus religionibus
 iustitia tenet e Cap

PRO DOMO SVA AD PONT.

co augusto consecratam eam aram tollendam ex
 auctoritate pontificū censuit, neq; vllum est passus
 ex ea dedicatione literarum extare monimentū: tu
 procella patria, turbo, ac tempestas pacis, atq; ocū,
 quod in naufragio reip. tenebris effusis, dimerso po-
 pulo R. euerso, atq; electo senatu, dirueris, adifica-
 ri: religione omni violata, reip. tantum nomine cō-
 taminaris: in ciuis huiusce adibus, & in vrbe, quam
 suis laborib. ac periculis conseruasset, monitum de-
 letare ip. collocaris ad equitum notam, ad dolorem
 bonorum omnium, sublatosq; Q. Catuli nomen in-
 cideris: id sperasti temp. diutius, quā quoad me-
 cum simul expulsa careret hīs moribus, esse latur-
 ram? * At si pontifex neq; is, cui licuit, neq; id, quod
 fas fuit, dedicauit, quid me attinet iam illud terti-
 um, quod proposueram, docere, non hīs institutis ac
 verbis, quibus ceremonia postulant dedicasse? dixi à
 principio, nihil me de sciētia vestra, nihil de sacris,
 nihil de abscondito iure pontificum dicendum. quia
 sunt adhuc à me de iure dedicandi disputata, non
 sunt quesita ex aliquo genere literarū, sed sumpta
 de medio ex rebus palam per magistratus actis, ad
 collegiumq; delatis, ex S. C. ex lege, illa nteriora
 iam vestra sunt, quid dici, quid precipere, quid tan-
 gi, quid teneri ius fuerit. * quia si omnia ex Corun-
 tary sciētia, qui peritissimus pōtifex fuisse dicitur,
 acta esse cōstarent: aut si M. Horatium ille Puluillus,
 qui, cum eius dedicationem multi propter inuidi-
 am sctis religionibus impedirent, restitit, & con-
 stantissima mente Capitolū dedicauit, huiusmodi
 alio

138

139

ORATIO

alicui dedicatio profuisset, tamen in scelere religio non valeret: nedum valeat id, quod imperitus adolescens, nouus sacerdos, sororis precibus, matris minis adductus, ignarus, inuitus, sine collegis, sine libris, sine auctore, sine scriptore, furtim, mente ac lingua titubante fecisse dicatur: praesertim cum iste impurus, atque impius hostis omnium religionum, qui contra fas inter viros saepe mulier, & inter mulieres vir fuisset, ageret illam rem ita rapim & turbulente, vt neque mens, neque vox, neq; lingua

140 confisteret. * delatum iam tum est ad vos, pontifices, & post omnium sermone celebratum, quemadmodum iste praeposteris verbis, omnibus obscenis, identidem se ipse reuocando, dubitans, timens, basitans, omnia aliter, ac vos in monimentis habetis, & pronunciarit, & fecerit. quod quidem minimè mirum est, in tanto scelere, tantaq; dementia, ne audacia quidem locū ad timorem comprimendum fuisse. etenim si nemo vnquam praeo tam barbarus, atq; inhumanus fuit, qui, cum fana spoliasset, deinde aram aliquam in littore deserto, somnii stimularius, aut religione aliqua consecraret, non horreret animo, cum diuinum numen scelere violatum placare precibus cogeretur: qua tandem istum perturbatione mentis omnium templorum atque rectorum, totiusq; vobis praedonem, fuisse censetis, cum pro detestatione tot scelerū, vnam aram nefariè,

141 consecraret? * non poterat vilo modo (quanquā & insolentia dominatus extulerat animos, & erat incredibili armatus audacia) nō in agendo ruerè, ac saepe

PRO DOMO SVA AD PONT.

sepe peccare, praesertim illo pontifice, & magistro,
qui cogere tur docere, antequam ipse didicisset. magna
vix est cum in deorum immortalium numine, tum
verò in ipsa rep. Dñi immortales suorum templorum
custodem ac praesidem sceleratissime pulsam cum
viderent, ex suis templis in eius aedes immigrare vo-
lebant: itaque istius vecordissimi mentem, cura we-
tug, terrebant: res verò publica, quanquam erat ex-
terminata mecum, tamen obuersabatur ante ocu-
los exterminatoris sui, & ab istius inflamato atq;
ignito furore iam tum me seq, repetebat. quare
quid est mirum, si iste metu percussus, si furore in-
stinctus, scelere praecept, neq, institutas ceremonias
persequi, neq, verbum vllum solenne potuit effari?
* quia cum ita sint, pontifices, renocate iam animos ¹⁴²
vestros ab hac subtili nostra disputatione ad vni-
uersam temp. quam antea cum viris fortibus mul-
tis, in hac vero causa soli vestris cervicibus sustine-
tis, vobis vniuersi senatus perpetua auctoritas, cui
vobismetipsi, praestantissimi semper in mea causa
presistis: vobis ita magna magnificentissimus ille motus
municipiorumq, concursus: vobis campus, centuria-
rumq, vna vox omnium, quarum vos principes atq;
auctores fuistis: vobis omnes societates, omnes or-
des, omnes, qui aut re, aut spe denique sunt boni, om-
ne vobis erga meam dignitatem, studium, & iudi-
cium non modo commissum, verum etiam commē-
datum esse arbitrantur. * deniq, ipsi dñi immortales, ¹⁴³
qui hanc urbem, atq, hoc imperium tuerentur, ut esset o-
mnibus gentibus posteritatiq, perspicuum, diuino me
numine

ORATIO.

numine esse reip. redditum, iccirco mihi videntur
 fructū ipsum reditus, & gratulationis mea ad suo-
 rū sacerdotum potestatem iudiciūq; reuocasse. hic
 est enim reditus, pontifices, hac restitutio, in domo,
 in sedibus, in aris, in focis, in dijs penatibus recupe-
 rādis. quorū si iste suis sceleratissimis manib; recta,
 sedesq; conuellit, ducibusq; consulibus, tanquā vr-
 be capta, hanc vnam domū, quasi acerrimi propu-
 gnatoris. sibi delendam putauit: tamen illi dij pena-
 tes ac familiares mei, per vos in meam domū me-
 144 cum erunt restituti. * quocirca te, Capitoline, quē
 propter beneficia populus R. Optimum, propter vim
 Maximū nominauit: teq; Iuno regina, & te custos
 vrbis Minerua, quā sēper adiutrix consiliorū meo-
 rum, testis laborum extitisti, precor ac quaeso: vosq;
 qui maximē me reperistis, atq; reuocastis, quorū de
 sedibus hac mihi proposita est contentio, patrū pe-
 nates familiaresq;, qui huic vrbi & reip. praesidetis,
 vos obtestor, quorū ego à templis ac delubris pesti-
 fera illā & nefariam flammam depuli: teq; Vesta
 mater, cuius castissimas sacerdotes ab hominum a-
 mētia furore, & scelere defendi, cuiusq; ignem illū
 sempiternum non sum passus, aut sanguine ciuium
 restingui, aut cum totius vrbis incendio cōmisceri.
 145 * vt, si in illo penē fato reip. obieci meum caput pro
 vestris ceremonijs atq; templis, perditissimorū ciui-
 um furori atq; ferro: & si iterū, cum ex mea cōte-
 ritione interitus bonorū omnium quæreretur, vos sū te-
 flatus, vobis me ac meos commendans, meq; ac meū
 caput ea conditione deuoui, vt, si & eo ipso tēpore,
 & an-

PRO DOMO SVA AD PONT.

& antè in consularu meo commodis meis omnibus,
emolumentis, prærijs prætermissu, cura, cogitatio-
ne, vigilijs omnibus nihil, nisi de salute meorum ci-
vium laborassem, tum mihi rep. aliquando restitu-
ta liceret frui: sin autem mea consilia patria non
profuissent, vt perpetuum dolorem auulsus à meis
sustinerem: hanc ego deuotionem capiti mei, cum
ero in sedes meas restitutus, tum demq; conuictam
esse, & commissam putabo. * nam nunc quid m. 146
pontifices, non solum domo, de qua cognoscitis, sed
tota vrbe careo, in quã videor esse restitutus. vrbs
enim celeberrima & maxima partes aduersum il-
lud non monumentum, sed vulnus patriæ contuen-
tur. quoniam cum mihi confectum morte magis vitã-
dum fugiendumq; esse videtur: nolite, quãso, eũ, cu-
ius reditu constituitã rem. p. fore putastis, non solum
dignitatis ornantẽ, sed etiam vrbi partibus velle
esse priuatũ, nõ me honorũ direpti, non teãtorũ ex-
cisco, non depopulatio pradiorũ, non prada consulu
ex meis fortunis crudelissimè capta permouet: ca-
duca semper & mobilia hæc esse duxi. non virtutis,
atq; ingenij, sed fortuna & temporũ munerã: quo-
rũ ego non tam facultatẽ ynquã, & copiã expetẽ-
dã putavi, quã & in vtendo rationẽ, & in carendo
patientia: * etenim ad nostrũ vsu propemolũ: 147
est definitã moderatio rei familiarũ: liberũ autem
nostrũ satis amplum patrimonium paterũ nominis
ac nostrã memoria reliquimus. domo per scelus
erepta, per latrocinũ occupata, per religionis vim
sceleratius etiam edificata, quã euersã, carere
sine

ORATIO

sine maxima ignominia rep. meo dedecore, ac dolore non possum. qua propter si dÿs immortalibus, si senatui, si populo R. si cuncta Italia, si provincijs, si exteris nationibus, si vobismetipsis, qui in mea salute principem semper locum auctoritatisq; tenuistis, gratum & iucundum meum reditum intelligetis esse: queso obtestorq; vos, pontifices, ut me, quem auctoritate studio, sententijs restituitis, nunc, quoniam senatus ita vult, manibus quoque vestris in sedibus meis collocetis.

DE ARVSPICVM
RESPONSIS IN
SENATV.

ORATIO XXX.

Esterno die P. C. cum me & vestra dignitas, & frequentia equitum R. quibus senatus dabatur, magnopere commouisset: putavi mihi reprimendam esse P. Clodij impudicam impudentiam, cum publicanorum causam stultissimis interrogationibus impediret, & P. Tullium Syro nauaret operam, atque ei sese cui totus venierat, etiam vobis in spectantibus venditaret. itaque hominem furentem exultantemq; continui simul ac periculum